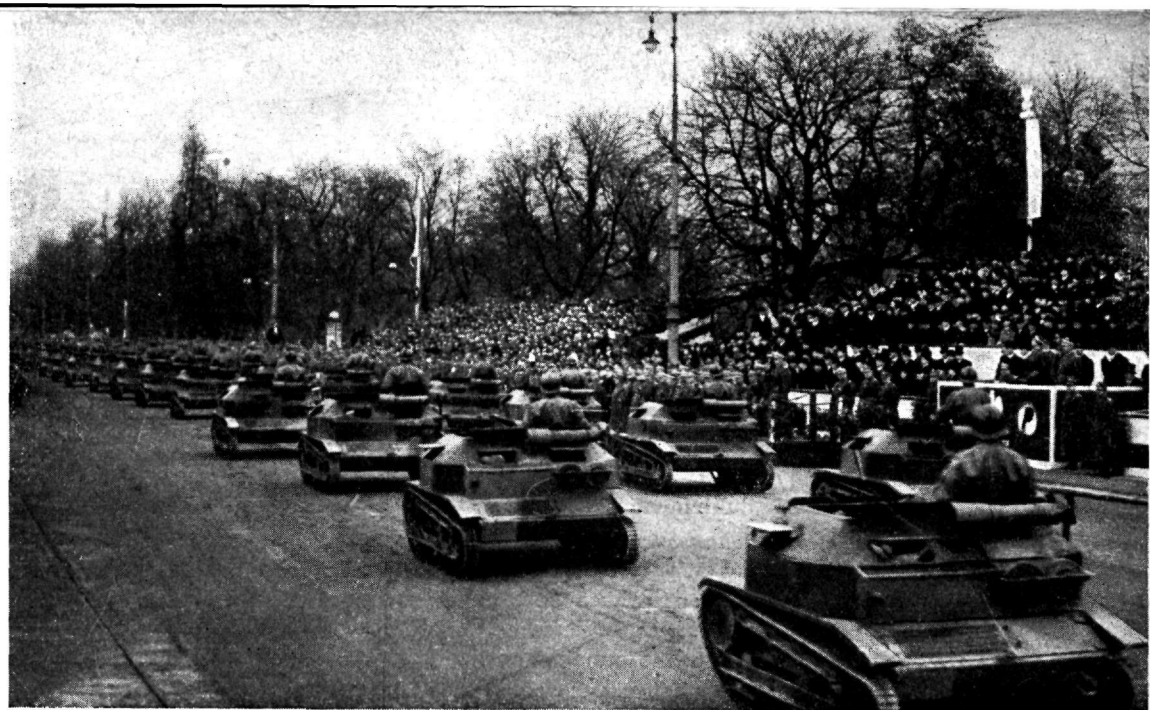

19

SOJA-

ASJANDUSE AJAKIRI

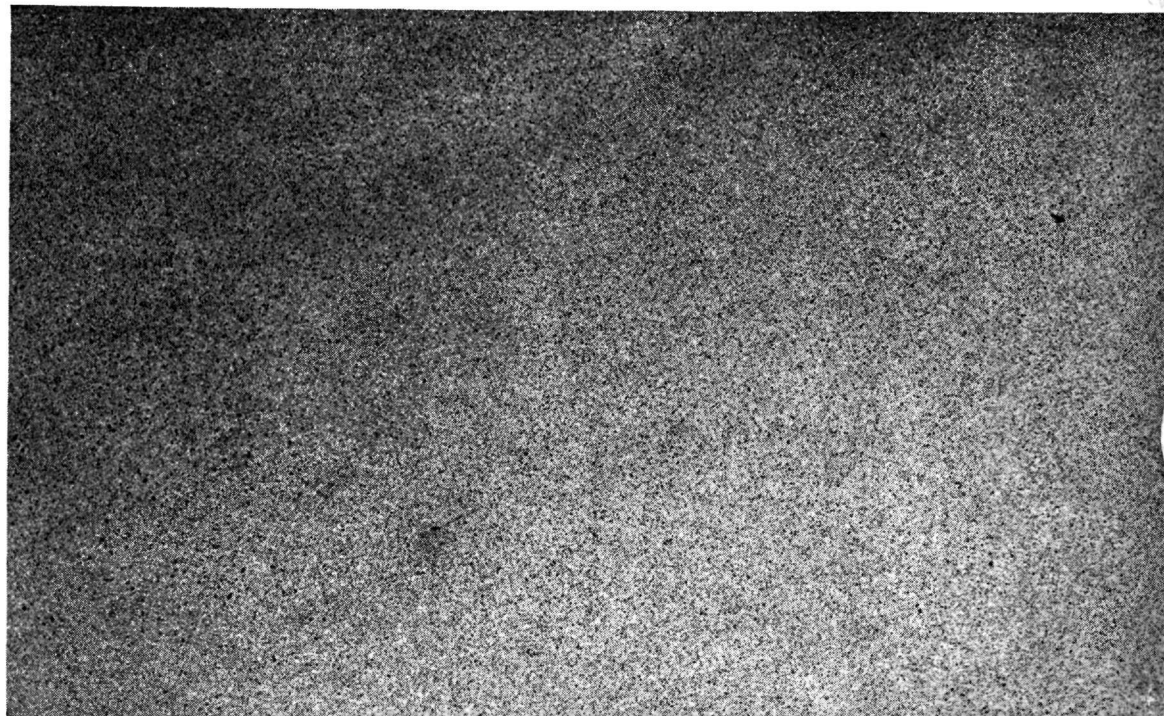
S O I D U I R

LUHTEIN

A A S T A K Ä I K

XIX

1937

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 19 — 1937.

Sisustik:	Lk.	Sommaire:	Pages
<i>J. M.</i> : Poola rahvuspüha	465	<i>J. M.</i> : La fête nationale de Pologne	465
— <i>se.</i> : Vabariigi Ohvitseride Keskkogu üldkoosolek	468	— <i>se.</i> : Assemblée générale de l'Association centrale des officiers de la République	468
<i>Ltn. U. Paukson</i> : Vabadussõja kajastus meie ilukirjanduses	471	<i>Lieut. U. Paukson</i> : Echos de la Guerre d'Indépendance dans notre littérature	471
<i>Lpn. A. Johanson</i> : Laskurrühma asetusest kaitsel	476	<i>Ens. A. Johanson</i> : Disposition de la section de fusiliers-voltigeurs en défensive	476
<i>Ltn. E. Vimson</i> : Saksa suurtükiväe uuest laske-eeskirjast	478	<i>Lieut. E. Vimson</i> : Nouvelle instruction allemande sur le tir d'artillerie	478
<i>Ltn. E. Reeb</i> : Rünnaclennuväe kasutamiseist	483	<i>Lieut. E. Reeb</i> : Emploi de l'aviation d'assaut	483
BIBLIOGRAAFIA:		BIBLIOGRAPHIE:	
<i>K. L.</i> : Kaitse soomusmasinate vastu	486	<i>K. L.</i> : La défense antichar	486
<i>San.-kpt. B. Voogas</i> : Itaalia sanitaarne organisatsioon ja sõjavägede tervislik seisukord Itaalia-Abessiinia sõjas	488	<i>Capit.-méd.</i> : Organisation du service de santé en Italie et état de santé de la troupe au cours de la guerre italo-éthiopienne	488
<i>Kk.</i> : Muljeid Saksa 1936. a. manöövreilt	490	<i>Kk.</i> : Impressions des manoeuvres allemandes en 1936	490
— Soome: „Sotilasaikakausslehti“ nr. 1 ja 2 — 1937.	491	— Finlande: „Sotilasaikakausslehti“ No 1, 2 — 1937.	491
Juriidilised küsimused.		Questions juridiques.	

Vastutav toimetaja major **A. LUTS**.
Telefon nr. 477-20/40.

Tegevtoimetaja major **J. MADISE**.
Telefon nr. 477-20/163.

Väljaandja: „SÕDUR“, Sakala nr. 33, Tallinn.
Tegevtoimetaja kõnetunnid iga päev k. 0800—1200.
Talitus avat. iga päev kella 0800—1500 ja laupäeviti 0800—1300.
Telefon — Kaitseväe 163.
Tarvitamata ja tagasisaamiseks märkimata käskirju alal ei hoita.

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas — kr. 6.00.
Poolaastas — kr. 3.00.
Veerandaastas — kr. 1.50.
Üksiknumber — kr. 0.20.

KUULUTUSTE HINNAD:

Lehekülg — kr. 40.
Tekstis — kr. 60.

S O D U R

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

XIX AASTAKÄIK

NR. 19 • 05. 05. 1937

POOLA VABARIIGI RAHVUSPÜHA.

Poola rahvas pühitseb iga aasta 3. maid kui oma iseolemise ja vabaduspüüde sümbolset väljendust. Aastast aastasse elame meiegi kaasa poola rahvuspüha teadmises, et 3. mail 1791. aastal antud esimene kirjalik põhiseadus tahtis tuua Ida-Euroopassegi soojemaid tuuli. See oli päev, mille järelmõjud hoidsid alles poola rahva hinges arusaamise suurest ülekohtust ja püüde heaks teha omal ajal aset leidnud väärsumud.

Koostöö poola rahvaga käesoleval sajandil on pärit Vene Duumast ja Vabadus sõja päevilt, mis rahuaegses elus süvenedes järjest lähendavad Eestit ja Poolat. See asjaolu põhjustab möödunud rahvuspüha mõtte lähemat vaatlust ja Poola ajaloo suur sündmuse esiletõstmist.

Poola sisepoliitiline olukord XVIII sajandil, kus ühespool kõikvõimas aadel ajaloolistest õigustega ja teisalt õigusteta talupojad ning linnakodanikud — andis soodsa pinna välisriikidele tungida poola sisemistesse asjadesse. Kuningal tol ajal polnud mingeid valitseja õigusi, vaid ta oli valitav Poola riigi esindaja.

1772. a. Preisi algatusel teostatud Poolamaa jagamine Venemaa, Austria ja Preisi vahel tõi konservatiivsesse poola aadlisse ja kõigisse ka kõige mahajäänud rahvakihtidesse kainenemist. Taibati, et on saabunud aeg kõdunevasse riigiorganisatsiooni

sisse puhuda värsket vaimu, kui ei taheta avasilmi vastu minna hävinemisele. Tõusid reformaatorid, kelle ideede värskus ja aated rakendusid ellu sellise hoo ja jõuga, et sajandivanune loidus näis sulavat silmanähtava kiirusega. Tekkisid uued asutised, elavnes enneolematult tööstuslik ja kaubanduslik tegevus, sõjavägi — kuigi väikesearvuline, organiseeriti, relvastati ja õpetati hästi. Võeti ette ka suuri uuendusi riiklikus administratsioonis. Nii kestis positiivne ülesehitav töö kuni Vene-Türgi sõjani 1787. a.

Suurte riikide sõdadega käivad ikka kaasa politilised kombinatsioonid, millede kaugem eesmärk on sageli selgusetu. Nii ka Vene-Türgi sõja puhul esines Friedrich II Poolale ettepanekuga astuda liitu Preisiga, lubades selle eest kaitset Poola uuele riiklikule korrale Vene kallalekippumiste puhul. Selle tagajärjel kutsutigi 1788. a. kokku Varssavis erakorraline seim Poola uue põhiseaduse väljatöötamiseks.

Ideeliselt uue põhiseaduse vaim on mõjutatud Prantsuse revolutsioonist ja selle eelaegsete kirjanikkude mõtteist. Kuid prantsuse ja poola tolleaegsete põhiseaduste ümber hargnenud võitlus oli erisuunaline. Kui Prantsusmaal võitlus arenes kuningavõimu vastu, siis Poolas oli eesmärgiks kuningavõimu kõvendamine. Kahtlemata valiti poola põhiseaduse aluseks oma kogemused ja olude erinevused.

Prof. Ignacy Moscicki
Poola Vabariigi President

Põhiseaduse valmistamine ja väljakuulutamise teostus erakordsetes oludes. Välisriikide juures asuvatelt Poola ministritel kokkujooksvad andmed ennustasid uut õnnetust. Kavatsusel olevat Poola riigi uus jagamine. Neis tingimuses polnud aega oodata, vaid tuli luua tugev alus, millele pidi rajanema Poola uuestisünd. 1791. a., mil väljaspoolt Poola riigi piire olid tõusmas ähvardavad kõuepilved, oli põhiseadus juba koostatud, kuid tema lähemaks sõelumiseks ei jätkunud enam aega. Selle põhiseaduse ideelised alused ja reformid on kokkuvõetult toodud „Sõduris“ 1936. a. lk. 466.

Põhiseaduse vastuvõtmine teostus seimi poolt ühel lugemisel ja samas andis ka kuningas põhiseadusliku vande. Rahva vaimustus, eriti aga linnade oma, oli uue põhiseaduse vastuvõtmisel suur. Samuti avaldas ta kõige paremat mõju välismaadel.

Kuid uue põhiseaduse vaimus arenev loov töö ei olnud kestev. Suure pidulikkusega pühitseti 3. mail 1792. a. põhiseaduse aastapäeva ja hellitati lootusi tulevase Poola õitsenguks. See oli ka viimane rahvuslik rõõmupäev, sest juba samal aastal Vene-Türgi sõja lõppedes protesteeris Vene keisrinna Katariina II Poola konstitutsiooni vastu ja Vene saadik teatas vägede sissemarssimisest Poola territooriumile. Samal ajal tekkisid sisepoliitilised raskused konstitutsiooni vastaste, peamiselt äärmiste konservatiivsete ja välismaade rahadega mõjutatud elementide poolt algatatud Targowice rahutuste näol.

Tekkinud raskusile vaatamata võitles poola sõjavägi oma kuulsate väepealikute vürst Poniatowski ja kindral Kosciuszko juhtimisel kangelaslikult. Esialgne venelaste ülekaal tasakaalustati tunduvalt osavate

taandumismanöövritega ja Poola sõjaväe järk-järgulise täiendamiseega. Oli möödumas juba Poola sõjaväe tegevuses kriisi aja järk ja ees seisis vastupealetungile üleminek, kui kuningas Stanislaus August lõpetas võitluse ja läks üle konstitutsiooni vastaste poole. Poola paremad pojad, kes olid kogu olemasoluga võidelnud Poola õitsengu eest — lahkusid sõjaväest ja emigreerusid. Targovicelased aga tundsid end kindlatena ja hävitasid suurima järjekindlusega kõik viimaste aastate kultuurilised saavutised.

1793. a. sellesama Preisi huvides, kes 1788. a. pakkus Poola konstitutsioonile kaitset ja kes 1792. a. võitlusis jäi pealtvaatajaks — teostus Poola teine jagamine. Siis said paljudki targovicelased aru oma osast mängus koos Venemaaga, kuid oli juba hilja. Tekkinud olukord ja ikka enam tunda andev rahva orjastamine lõi mõnedes rahvakihtides ürgjõulise vastuhakkamise meele-

olu, kuna kindral Kosciuszko isikus leidis juht vastuhakkamise teostamiseks. Talupoegade hulgad ja linnade käsitöölised võitlevad kangelaslikult ning Kosciuszko täidab 24. 03. 1794. a. Krakovis antud töötuse „kuni elu otsani kaitsta isamaad“ — kuid improviseeritud osad ei suuda vastu seista jõudude ülekaalule.

Sellega lõppes poola rahva traagiline võitlus õigluse ja vabaduse eest, sest 1795. aastal järgnes Poola riigi kolmas ja lõplik jagamine. Poola iseseisva riigina kadus Euroopa poliitiliselt lavalt, kuid poola rahvas elas edasi. Ta elas oma rahvuspüha õilsate saavutiste vaimus, püüdes igal võimalikul juhul raputada endalt võõrad ahelad.

3. mai põhiseadus on küll asendatud 23. aprilli 1935. a. põhiseadusega, kuid 3. mai rahvuspühana säilib. Sel päeval ülesseatud sihid on aluseks olnud tänapäeva Poola ühiskonna ja ta eluavaldiste kujunemisele.

J. M.

Traditsiooniline auahtkond Poola rahvuspüha puhul.

Sõjakooli õpilased 1830. a. vormis Presidendi lossis.

Vabariigi Ohvitseride Keskkogu üldkoosolek.

26. aprillil s. a. tulid kokku ohvitseride kogude esindajad — arvult 86, et ühisel koosolekul hinnata möödunud aasta Keskkogu töötulemusi ja üles seada sihtjooni edaspidiseks tegevuseks.

Täpsalt kell 1100 — nagu see oli ette nähtud, avas V. O. Keskkogu üldkoosoleku Keskkogu esimees kindralmajor G. Jonson. Soovele, et koosolek rakenduks edukalt ja oma töötulemustelt oleks auks ohvitserkonnale, järgnes traditsiooniline ja pühalik V. O. Keskkogu erinimekirja sisse kantud kangelaste austamine loendusega.

R. T. nr. 17—28 põhjal on erinimekirja kantud järgmised teeneterikkad juhid:

1. Leitnant Juulius Kuperjanov, RV I/3, II/2, 3.
2. Kapten Anton Irv, RV I/2, II/2, 3.
3. Leitnant Reinhold Sabolotnoi, VR I/3, II/3.
4. Meriväekapten Johannes Herm, VR I/2, II/3.
5. Kolonel Jaan Rink, VR I/2.
6. Kolonelleitnant Johannes Poopuu, VR I/2, II/2.
7. Kindralmajor Johan Unt, VR I/2, III/2.
8. Kolonelleitnant Johan Schmidt, VR I/2, II/2, 3.
9. Kolonel Siegfried Pinding, VR I/2, II/2.
10. Kindralmajor Ernst Pödder, VR I/1.
11. Kapten Georg Vestel, VR I/3.

Järgnevas koosoleku rakendamise osas koosoleku juhatajaks valiti kindralmajor H. Kurvits, kuna sekretäriks major J. Org, mille järgi koosolek asus päevakorra läbitöötamisele.

1936. a. tegevusaruande ja 1937. a. tegevuskava kohta andis seletusi V. O. K. esimees kindralmajor G. Jonson, kuna majanduslikkude küsimuste — 1936. a. kassa-aruande ja 1937. a. eelarve kohta — laekahoidja kindralmajor J. Orasmaa.

1936. a. tegevusaruandest ja 1937. a. tegevuskavast kokkuvõtet tehes peatume esimeseks juhatuses koosseisul. 1936. a. juhatuse koosseis ja üksikliikmete ülesanded olid järgmised: esimees ja nais- ning bridžisektsiooni korraldaja — kindralmajor G. Jonson;

abiesimees ja tagavaraväe ohvitseride kesksektiooni asjade korraldaja — kindralmajor H. Brede;

laekur ja abiandmise kapitali asjade korraldaja — kindralmajor J. Orasmaa;

sekretär ja kursuste ning loengute korraldaja — kolonel A. Kasekamp;
abilaekur — kolonel K. Laurits;
abisekretär — kolonel M. Tuisk ja ametita liige — kolonel J. Vende.

Tähtsaimaks ja aktuaalsemaks küsimuseks on juba mõni aasta olnud V. O. Keskkogule uue ja ajanõuetele vastava kasiino soetamine. See mõte tekkis elulisist vajadusist 1934. a., kui Ohvitseride Kogude esindajad üldkoosolekul tõstsid üles küsimuse praegusesse kasiinosse juurde luua võõras-tetube. Ilma pikemate selgitusteta on arusaadav, et pealinna ja Ohvitseride Keskkogu kasiino peaks omama hotelli, kus sisse-sõitnud ohvitserid võiksid peatuda koduselt, väärikalt ja palgaoludele vastavalt.

Praeguses kasiinos sel alal pole võimalik midagi ära teha, sest kulutatavad summad ei annaks ehitisele väärikat ning vastavat fassaadi. Pealegi praegused ruumid ei suuda rahuldada ohvitserkonna esinduslikke nõudeid. Meie praegune kasiino oli omal ajal loodud provintsilinna mereväe ohvitseridekogule, mitte aga pealinna ja kogu ohvitserkonna esindushooneks.

Pärast otsinguid on juhatus eestoodud koosseisus suutnud möödunud aastal välja valida sobiva krundi uue V. O. K. esindushoone püstitamiseks. Seega m. a. juhatus on suutnud V. O. K. kodu ehitamise alal küsimuse viia reaalpinnale. Kuid on suudetud isegi rohkem, ka ehitamiseks vajalikud ressursid on tagatud ja uue kasiinohoone kavandid ongi juba valminud. Kavandites on arvestatud V. O. K. juhatuse soove ja arvamisi ruumide arvu, suuruse ja asetuse kohta. Põhinõudeiks uue kasiino kohta on 1) igapäevaseks eluks ta peab moodustama hea, ilusa ja mugava kodu ning 2) võimaldama väärikalt esinduslikkude vajaduste rahuldamist.

Üldpildi loomiseks ohvitserkonna uuest kasiinost püüame anda väga üldise, kuid ettekujutust võimaldava pildi.

Ohvitserkonna igapäevaseks eluks on n. ö. puhtkasiino osa oma ette sissekäiguga. Selles osas leidsid 3—4 saali loenguteks; avar söögiruum; 4—5 vähemat ruumi koosviibimiseks piiratud seltskonnaga ja eraldatult; lugemis-, puhke-, kaardi- ja biljardiruumid; ruumid Tallinnas asuvatele ohvitseride kogudele. Eraldi asuks ühel majakorral ohvitserkonna hotell umbes 15 toaga ajanõuete kohaselt sisustatult. Lisaks eestoodud kultuurilist tööd, meelelahutust ja

puhkust võimaldavatele ruumidele on vajalikud kõrvalruumid.

Esinduslik osa kasiinost omaks eraldi sissekäigu, avara vestibüüli (eeskoja), halli (trepiga koja) ja saali 750—1000 inimesele. Nende pöörumiste juurde kuuluksid vastav suurusel söögisaal ja vähemad saalid esindusjuhtudeks väiksemale seltskonnale. Need

oma asetusest on kasutatavad eraldi või koos, sõltuvalt seltskondliku koosviibimise iseloomust ja külaliste arvust.

Olemasoleva krundi järgi otsustades, avaneb võimalus ehitada ka autogaraaže ja õuele luua tennisväljakuid.

Nagu juba eespool mainitud, on vajalikud rahasummad ehituseks suures osas olemas ja väljavaateid on eelseisval V. O. K. juhatuse tegevusaastal neid täiendada. See- ga ohvitserkonna uue ja ajanõuetele vastava kodu küsimus ei seisa enam mägede taga, vaid juba mõne aasta pärast võivad ohvitseride kogude esindajad kokku tulla uues hoones.

V. O. K. juhatuse 1936. a. tegevus peale eestoodud aktuaalse uue kasiino küsimuse on olnud hoogne kultuuriliste ja meelelahutusküsimuste alal. Möödunud tegevusaastal on juurde hangitud meie vanemate juhtide portreesid-õlimaale 7 (kindralmajorid H. Brede, J. Orasmaa, G. Jonson, A. Lossmann, J. Kruus, T. Rotberg, O. Heinze ja kontradmiral H. Salza) ja lahingumaale — 1 (Eesti ratsaväe osade üleminek Väina jõest). Ruumide korrashoiu alal on lõpule viidud eelmisel aastal alustatud esindusruumide remont. Ruumide sisustamise alal on poo-

Üldvaade koosolekust.

leli töö söögisaali mööbli tellimise alal, kuna arhitektide töökoormatuse tõttu ei suudetud mööblikavandeid lõpule viia ja küsimuse lahendamine jääb uue juhatuse hoolde. Juhatuse poolt organiseeritud loenguid oli vaid 2 (mag. E. Laid „Eesti maalinnad ja nende tähtsus“ ja mag. Kenkmaa „Eesti linnade tekkimine keskajal ja nende areng“), seda põhjusel, et Kõrgema Sõjakooli VII lennu lõpetajate tööd andsid küllalt huvitavat ja mitmekesist materjali.

Meelelahutusist organiseeriti V. O. K. juhatuse poolt perekonnaõhtuid — 1 ja balle — 1, kuna keskkogu juures asuva Naisklubi poolt veel eraldi perekonnaõhtuid ja kella- viie teesid. Peale selle kestab traditsiooni- line brüdzõhtute korraldamine neljapäeval, kusjuures ilmneb, et mänguharrastajate arv väheneb.

Majanduslikult oli möödunud tegevusaasta edukas. Kulude kokkuhoiu ja tulude rohkema laekumise tõttu, võis juhatuse eelarveaasta lõpetada Kr. 900,56 ülejäägiga. See summa V. O. K. kodukorra § 44 põhjal arvestatakse pooles suuruses 1937. a. eelarvesse tuluna, kuna teine pool V. O. K. tegevuskapitali. Viimase seis praegu on Kr. 5609,53.

V. O. K. juhatuse käsutuses olev abiandmise kapital on 1936. a. leidnud suhteliselt küllaldast kasutamist. Kuni 1936. a. suhtuti sellesse kapitali tegevteenistuse ohvitseride poolt väga tagasihoidlikult, sest nähti abiandmisekapitali kasutamises mitteametlikult oma isikliku majanduse korraldamise alal. Möödunud aasta selgitused üldkoosolekul näitasid, et on rida nähteid, nagu suured perekonnad, vanemate ülalpidamine, õnnetused jne. teguriks, mille põhjal

Juhatus.

Volinikud koos Sõjavägede Ülemjuhataja ja Sõjaministriga.

abiandmiskapitali kasutamine tegevteenistuse ohvitserilt osutub möödapääsematuks. Möödunud aastal ongi kapitalist abi antud tegevteenistuses olijatele Kr. 810,00 ja reservis olijatele Kr. 680,00, kokku Kr. 1490,00. Suurim toetus aasta kestel on olnud Kr. 100,00. Läänud aastal on abiandmiskapital tublisti suurenenud tõustes Kr. 10.130,26 pealt aasta algul Kr. 12.733,18 aasta lõpuks.

Tegevussuundi 1937. a.

Tegevus 1937. a. üldjoontes jääb eelmise aasta raamesse. Juhatuse peamiseks püüdeks saab olema uue kasiino küsimuse edasiarendamine niikaugemale, et ehitustöödega võiks alata 1938. a. Väga oluliseks ülesandeks loeb juhatus hästi tiheda kontakti loomise ohvitseride kogudega eeloleval aastal. Sellele üritusele tuleb vaadata, mitte kui ülemuse vaheleastumisele ohvitserkonna sisemisse ellu, vaid kui abinõule, mille varal V. O. K. juhatus võib algatada ohvitserkonda puudutavaid küsimusi, tuginedes laialdastele ja objektiivsetele andmetele. Ohvitseride kogud peaksid sellele V. O. K. juha-

tuse algatusele kõigiti kaasa aitama, et keskkogu võiks väärikalt igal ajal ja kõikjal ohvitserkonna huvide eest esineda. Mil viisil see kontakti tihendamise teostub, jääb juhatus enda otsustada.

Juhatus kavatsus korraldada ekskursioone välismaadesse leidis elavat vastukaja esindajailt. Juhatus kava kohaselt välismaale sõita soovijad — grupp ohvitseride — annavad V. O. K. juhatusle teada oma soovid, milliste alusel siis V. O. K. juhatus hangib vastavad üksikasjalised andmed, load, passid, juhid välismaal jne. Koosolekust osavõtjailt lisati sinna juurde sooviavaldusena, et välismaal peaks avanema võimalusi vaadata, mitte ainult muuseumi j. t. kultuurilisi keskusi, vaid tutvuda ka kutsealaliste küsimustega.

Rööbiti ekskursioonide küsimusega kerkisid esile päris huvitavad mõtted, milliste kaalumise ja nende suhtes seisukoha võtmine ohvitseride kogudes oleks õige kasulik, et hiljem esineda konkreetsete ettepanekutega. Ja need mõtted olid alljärgnevad.

1. Jahipidamise küsimuse elustamine ohvitseride kogudes või eriti nende juures

töötavates O. L. ühingutes. Jahipidamine arendab orienteerimist, vastupidavust, maasliku tundmaõppimist jne., ühesõnaga ohvitserile hädavajalikke omadusi. Lähemat kaalumist vajab see küsimus jahipiirkondade ja laskemoona seisukohalt, et välja tulla konkreetsete ettepanekutega. Ohvitseride Laskesporti Ühingu võiksid siin laskemoona, relvade ja vastavate harjutuste alal tulusateks abilisteks olla.

2. Ohvitseride puhkekodude küsimus vajaks seadimist laiemale alusele. Kuigi praegu puhkekodud pole V. O. K. korraldamisel, võiks sel alal mõtteid avaldada. Siin on muidugi huvitav teada, kas poleks kasulik ellu kutsuda puhkepaiku väljaspool suvituskohti — looduses, eemal kõiksugustest puhkust segavaist mõjutustist.

Eelarve 1937. a. on jäänud üldjaotuselt eelmise aasta raamesse, kuid nähakse ette kulude suurenemist Kr. 1227,06 võrra peamiselt raadioaparaadi uuendamise, einelaua inventari täiendamise ja kantselei- ning telefonikulude arvel. Üldiselt eelarve on tasakaalus Kr. 9774,52.

Abiandmisekapitali eelarve on viidud tasakaalu Kr. 16.683,18. Seejuures nähakse ette toetussummasid tegevteenistuse ja reservohvitseridele kokku Kr. 2500.

Avaldati soovi abiandmise kapitali kodukorra muutmiseks selliselt, et abisaanute

nimed ei kuuluks tulevikus enam avaldamisele abiandmiskapitali aruande juures.

Pärast valimisi kujunes V. O. K. juhatuse järgmises koosseisus:

Esimees — kindralmajor G. Jonson (tagasi valitud); abiesimees — kindralmajor H. Brede (edasi jäänud), liikmed — kindralmajor J. Orasmaa (tagasi valitud), kolonel A. Kasekamp (edasi jäänud), kolonel K. Laurits (tagasi valitud), kolonel M. Tuisk (tagasi valitud), kolonel J. Maide (uus — esmakordselt juhatuses).

Revisjonikomisjon:

Kindralmajor Kurvits, kolonel Plaks, kolonel Leets, kolonel Pajusoo, kolonelleitnant Jaanso.

Pärast valimisi koosolijate üksmeelsel otsusel saadeti tervitusteogramm härra Riigivanemale ja seejärgi lõppes 2 tundi 20 minutit kestnud koosolek kell 1320.

Traditsiooni kohaselt Sõjavägede Ülemjuhataja iga aasta ütleb oma tervitused ja soovid ohvitseride kogude esindajaile, kes need laiali kannavad ohvitseride keskele. Käesolevalgi aastal Sõjavägede Ülemjuhataja koos Sõjaministriga viibisid ohvitserkonna esindajate keskel, andes sellega V.O.K. üldkoosolekule kauni ja piduliku lõpu.

—se.

Vabadussõja kajastus meie ilukirjanduses.

Leitnant U. Paukson.

Vabadussõjast on möödunud vaevalt paarkümmend aastat, mis isenesest küll alles liiga lühike aeg, et oleks täiel määral õigustatud etteheide — miks pole veel ilmunud tõelist suurteost Vabadussõjast. Venelased said ju oma Tolstoi „Sõja ja rahu“ alles 50-aastase ootuse järele.

Teame ka, et sageli rahvale pöördelise tähtsusega ajaloolised sündmused küllalt väarikalt ei peegeldugi kaasaegsete kirjannikkude loominguks, vaid alles teatava ajalise vahemaa järele pääsevad domineerima vastavas kirjanduslikus käsitelus.

Kuid ometi näeme, et Maailmasõja sündmuste kõrgepingel on paelunud paljude kirjannikkude tähelepanu, õige lühikese ajalise distantsi segavale mõjule vaatamata. Kuigi meie ei leia ilukirjanduslikku teost, mis hõlmaks Maailmasõja kõiki perioode ja

faase, siis selle asemel seda rohkem on teoseid, mis annavad toleagseist sündmustest katkendilisi, kuid väga tusedaid kunstipäraseid kirjeldisi. Arvestades Maailmasõja tohutuid piire ajas ja ruumis, olekski vahest liialdatud nõudmine, et kõike seda peaks tervikuna suutma kajastada ilukirjanduslik teos.

Meie Vabadussõja suhtes ei tohikski ju raske olla üldist seisukohta võtta, kuigi veidi segavana tundub toleaja sündmuste analüüsimisel Maailmasõja järelmõju, revolutsioonilised tungid ja sõda kahe maailma-vaate vahel.

Kõigist segavaist kõrvalmõjudest hoolimata peaks Vabadussõja suur kangelaslikkus, rahva otsustav heitlus iseseisvuse eest ja sõjaliste sündmuste dramaatiline pingel ja sangarlus ühel või teisel viisil ja määral

suutma pälvida ilukirjanduslikku kajastamist.

Nii on see teostunudki. Umbes 25-ni ulatub seni ilmunud vabadussõjalise sisuga teoste koguarv, kuid neist pool puudutab Vabadussõda liiga mööda minnes. Samal ajal on ilmunud Vabadussõjast ajaloolise ilmega kirjandust umbes 70 teost. Võrdluseks võiks siinkohal mainida, et meie ilukirjanduse üldine produktsioon sama aja kestusel ulatub 3000 teoseni ja ajalooline kirjandus 600 teoseni.

Vabadussõda teatavasti algas Eestile olukorras, kus üleöö tuli luua vastavad sõjalised, majanduslikud ja teataval määral ka vaimlised ressursid juba pealetungiva punase laviini tõkestamiseks. Eriti raske oli juurdunud mentaliteedi — lootusetu alistumishimu väljarookimine ja aktiivsusega asendamine.

Tekib küsimus, kuivõrd mõjustas soodustavalt, õhutavalt ning sütitavalt otsustavat võitlust tollaegne ilukirjandus. Arvestades sõja kestust, oleks vahest liialdatud nõuda, et juba sõja ajal pidanuks ilmuma õhutavaid proosateoseid käimas oleva sõja aineil. Küll aga oluks loomulik selline kaasaelamine poeetidelt, sest on ju lüürika palju painduvam kajastama päevakorral olevaid ühiskondlikke elunähteid. Sellist kaasaelamist, võitluse mälestamist ja sütitamist meie aga kahjuks ei näe, kuigi tähelepanuväärival mõõdul. Siin ei ole koht kõigi nende põhjuste analüüsimiseks, mis tollaegset kirjandus-kunstilist loomingut ei lubanud rakendada ühiskondlike suurideede teenistusse — Vabadussõja kajastamiseks ja sütitamiseks. Olid ju ka paljud kirjanikest relv käes võitluses ega saanud seepärast pühenduda kirjanduslike eesmärkide taotlemisele.

J. Aavik'ult „E. Kirjanduses“ 1922. aastal avaldatud kriitika eesti tollaegse luule kohta on äärmiselt hukkamõistev ja täis sisetmist kibedustunnet:

„Mõtelge omeli: keset sõja pingutusi, viletsusi ja hädi, sel ülitähtsal ajaloolisel silmapilgul, kus rahvaste ja ka meie rahva saatust otsustati ja kus seega ühiskonna kogu jõud pidi olema selle võitluse heaks ja selle kohaselt kordineerit, kus iga üksik oleks pidanud valmis olema üldise asja heaks ohverdama oma isiklikku mõnusust — nemad laulsid oma erootilisi elamusi ja naudinguid, sellega omalt poolt veel tõstes ja edendades sõja-ajale omast lodevust ja rikkumust, mis on üheks põhjuseks ja iduks

majanduslikele rahutustele ja kokkuvarisemistele“.

Ja ütleb lõppresümeena: „Ometi üks asi on kõrgem ja tähtsam kui kunst: elu ise... Järelikult niipea kui teatav kunst elu kahjustab ja nõrgendab, siis on see taunitav ja tõrjutav.“

Vaatamata sellele masendavale kriitikale, leidub siiski mõningaid erandeid. Nii vanameister K. E. Sööt luuletises „Pääliku hüüd“ näeb selgesti ja veenvalt võitluse paratamatust ja tarvidust, hüüdes üleskutse:

„Malev, tõuse nagu maru!
Kaitsta kodu, põld ja aru —
Valida kuid vahe raud!“ ..

Ka mõneski H. Visnapuu luuletises on mõtestatud võitluse vajadust ja tõetatud: „käs vaheda relvaga võidule hõikava hüüule järgneme.“

Sõjale vahetult järgnenud ajastu ei too midagi paremat, vaid nüüd õieti algabki olnud sõja koleduste kaudu kogu Vabadussõja võitluste materdamine, sõja positiivne pool seejuures nagu jääks hoopis varju ja väärtusetuks.

1920. aastal moes olnud nn. ajalaulude kohta lausub J. Aavik, puudutades Vabadussõja kajastamise vajadust:

„Meie luuletajail on ainult sõja koleduste siunamisi ja sedagi õigupoolest peafiskaudselt, riivamisi, mööda minnes. Ei midagi sarnast Puškini „Poltaava“, Victor Hugo „Vaterloo“ või Runebergi „Lipujunkur Stahli jutustustele“. Ühtki tõsist, realistlikumat, olulisemat sõja või lahingu kirjeldust ja meeoleu ei ole.“

Sõjakoleduste siunamised luules, mis õieti osaliselt algasid juba Vabadussõja päevil ja oma liialdatud sõnastusega laskusid sageli veidruse ni ja labasuse ni, kandusid sõjale järgnenud reaktsiooni ajastul üle ka proosateostesse. Ajavahemikus 1920—1928 ilmuvad A. Kivika „Verimust“, „Ristimine tulega“, „Punane ja valge“ ja P. Vallaku „Must rist“, mis peegeldavad seda reaktsiooni meie oludes, mille analoogilist kajastamist Lääne-Euroopa kirjanduses oli põhjustanud pikale veninud Maailmasõda, olles tülgestuseni väsitanud sõdivaid armeid ja rahvaid, kulutanud nende materjalsed ja moraalsed jõutagavarad. Sõda sõi võitlejate närve ja rahvaste sõja ideoloogiat, ilma et viimane oleks saanud uut jõudu hiilgavatest võitudest ja ammuuinunud aadete täitumisest. Rinded stabiliseerusid ja meeoleu langes mida pikemale venis sõda, mida kaugeemale nihkus loodetud eesmärk — võit ja

Kontr-admiral Hermann-Aleksander Salza VR 1/3

30 aastat ohvitseri kutses.

28. aprillil s. a. täitub 30 aastat Sõjamineisteriumi Nõukogu alalise liikme kontr-admiral Herman-Aleksander Salza ülendamisest ohvitseriks.

Juubilar on pärit Haapsalust, sündinud 16. aprillil 1885. Õppis Tallinnas Aleksandri gümnaasiumis ja Peterburis Keiserlikus lütsseumis. Mais 1903 astus õpilasena mereväe kadettide korpusse. Septembris 1904 ühendati nooremaks gardemariiniks, septembris 1905 — vanemaks gardemariiniks ja mais 1906, pärast vastavate katsete õiendamist — laeva gardemariiniks, kusjuures omandas ühtlasi admiral Nahimovi nimelise rahalise preemia oma silmapaistvate saavutuste eest katsetel. Meresõidu praktika laeva gardemariinina sooritas ristlejal „Bogatõr'il“, mille järele ühendati mitšmaniks. 16/28. aprillil 1907 ja määrati nooremaks navigatsiooni-ohvitseriks samale ristlejale. Edasi teenis mitmesugustel ametkohtadel järjestikku: ristlejal „Aurora'l“, ristlejal „Bogatõr'il“, suurtükilaeval „Bobr'il“, jälle ristlejal „Bogatõr'il“ ja lõpuks lahingulaevadel „Slava'l“, „Poltava'l“ ja „Petropavlovsk'il“. Viimasel täitis laeva komandõri kohuseid detsembrist 1917 kuni juunini 1918, mil määrati Baltimere laevastiku staabi operatiiv-osakonna ülemaks. Reservi lasti septembris 1918.

Teenides Vene laevastikus, viibis korduvalt sõitudel välisvetes. Muu seas viibis 1908. aastal ka Itaalias, kus tollekordse kohutava maavõõringu puhul Sitsiilias võttis osa õnnete abistamisest.

Oktoobrist 1913 kuni oktoobrini 1914 oli läkitatud Nikolai mereakadeemiasse mere sõja osakonna kursusele.

Eesti sõjaväes on juubilar teeninud 03. 01. kuni 29. 01. 19. miiniristleja „Lennuk'i“ noorema navigatsiooni-ohvitserina, 29. 01. kuni 17. 06. 19 — Merejõudude Staabi ülemana ja edasi 20. 01. 20 kuni 09. 09. 24 uuesti Merejõudude Staabi ülemana, 09. 09. 24. kuni 15. 03. 32 — Merejõudude juhatajana ja 15. 03. 32 kuni käesoleva ajani — Sõjamineisteriumi Nõukogu alalise liikmena.

Kõrgendatud leitnandiks — 18. 04. 10; vanem-leitnandiks — 22. 03. 15; 2. järgu kapteniks — 28. 07. 17; mereväe kapteniks — 22. 10. 22 ja kontr-admiraliks — 24. 02. 28.

Vabadussõjas ülesnäidatud teenete eest on kontr-admiral Salzale annetatud I liigi

Kontr-admiral H. Salza.

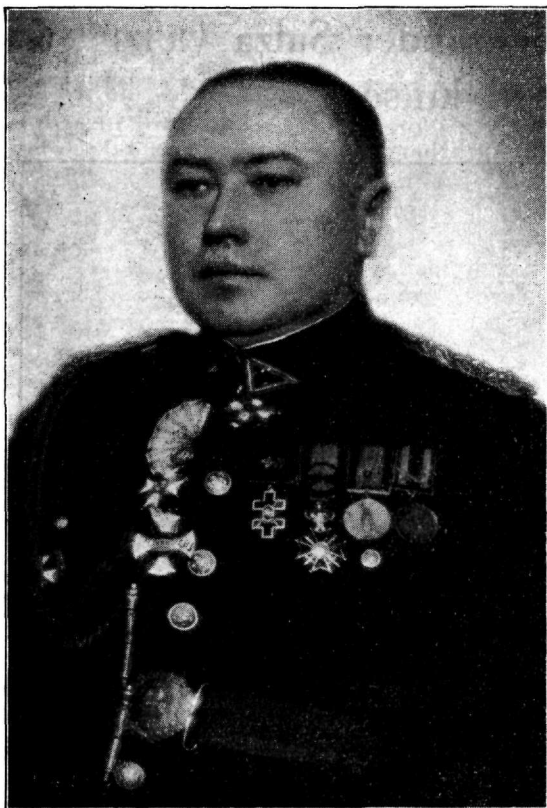
3. järgu Vabaduse Rist. Peale selle omab ta II kl. Kotkaristi, Läti Kolmetähe ordu 3. kl. aumärki; Poola Polonia Restituta ordu 3. kl. aumärki; Prantsuse „Officier de la legion d'honneur“ aumärki; Soome Valge Roosi ordu I ja II klassi aumärke; Saksa Preisi Punase Kotka 4. kl. aumärki; Vene Stanislaoose ordu 3. järgu ja Anna ordu 3. järgu aumärke ning Montenegro Danieli ordu 4. järgu aumärki.

Eesti merejõudude rahuaegse väljaõppe arendamisele ja organisatsiooni otstarbekohasemaks muutmisele on kontr-admiral Salza andunud täie energiaga. Oma sõbraliiku suhtumisega on ta võitnud üldise lugupidamise ja tunnustuse mitte üksi sõjaväelaste ridades, vaid ka seltskonnas.

Soovime juubilarile tema juubeli puhul parimat tervist ja õnne ning head kordaminekut kõigis tema ettevõtetes.

Praegu viibib kontr-admiral Salza Prantsusmaal Cherbourg'is, kus ta suurriikide kutsel võtab osa rahvusvahelisest Hispaania piirikontrolli teostamisest.

Muudatusi välisriikide

Märtsikuu lõpul lahkus Eestist Leedu sõjaväe esindaja ja kõigi Eestis akrediteeritud sõjaväeesindajate kauaaegne vanem kolonel Boleslavas Jakutis. Kolonel Jakutis oli sõjaväe esindajaks Eestis 1930. aasta algusest peale, seega ümmarguselt 7 aastat. Ehkki kolonel Jakutise alaline asukoht oli Riias ja ametikohused ei lubanud temal viibida Eestis korraga pikemat aega, võitis tema nende aastate jooksul oma sõjameheliku otsekoheusega ja sõbralikkusega kõigi nende eesti sõjaväelaste poolehoidu, kellega temal tuli kokku puutuda.

Soovime teeneterikkale sõjamehele palju edu ja õnne tema uuel tööpõllul oma kodumaal.

Kolonel Boleslavas Jakutis.

sellele-järgnev-rahul. Pettumused järgnesid pettumustele. Kõik see otsis pärast sõda väljendusvõimalusi vastavasis kirjanduslikes teoseis. Tuntumast sellesisulisist teoseist võiks nimetada Camille Lemonnier'i „Seedani päevad“, Bertha von Suttner'i „Sõjariistad maha!“, Roland Dorgelès'i „Puuriistid“ (1919. a.), Henry Barbusse'i „Tuli“, E. M. Remarque „Läänerindel muutuseta“ jne.

Neis teoseis sõja põrutavate sündmuste küllaltki tendentsilise serveeringuga püütakse näidata sõja mõttetust ja kuulutatatakse inimsust. Kuid sellele vaatamata tundub, et need teosed kajastavad sõda objektiivsemalt, kui meie ilukirjanduslikud teosed, mis ilmusid aastail 1920—1928. Oleks vististi asjata veel seejuures rõhutada Maailmasõja ja Vabadussõja põhjalikku erinevust — mis ilmnes vähemasti sõjalisest tegevusest kuni kandva aateni, mille jõulise realiseerimisega sajandid kestnud õiglusetus murti ja jalale seati rahvuslik suveräänsus.

Erich Maria Remarque'i „Läänerindel muutuseta“ äratas kohe ilmudes suurt tähelepanu sõja miljöo tooruse ja rõveduse erilise rõhutamisega ja esiletõstmisega. Huvitav seejuures, et E. M. Remarque ise sõjaga polnudki nii tihedasti seotud, kui näiteks

prantslane Roland Dorgelès, kes tegelikult algusest peale võitles frondil. Vahest sellest ongi tingitud sakslase Remarque vapustatud sentimentaalsus ja sõja ilge ning alatu nägemine, vastandina prantslase Dorgelès'i tõsidusele ja asjalikkusele.

Kuid iseloomustav Remarque'ile kui sakslasele on see, et vaatamata ahastavale ja kramplikule janule rahu järele ning põhjalikule tüdimusele pettumusi toonud sõjast, ei lasku ta süüdistama sakslaste sõja ideoloogiat ja juhte, vaid kogu teose karjuv kaeb on õieti selles juhuslikult nopitud tsitaadis raamatu lõpulehekülgedelt: „Siin on nii palju lendureid, ja nad on nii julged, et püüavad üksikuid inimesi nagu jänesid. Ühe saksa lennuki kohta tuleb vähemalt viis inglise ja ameerika oma. Ühe näljase, väsinud saksa sõduri kohta kaevikus tuleb vähemalt viis vastase tugevat ja värsket meest. Ühe saksa sõjaleivapätsi kohta on neil seal teiselpool viiskümmend karpit lihakonserve. Me ei ole löödud, sest oleme sõduritena paremad ja vilunumad; oleme suure ülivõimu poolt tallatud lihtsalt jalge alla.“ (Tsiteerija sõrendus!)

sõjaväeesindajate peres.

Juba veebruarikuul tegi Eestist lahkumise visiidid Rootsi sõjaväe esindaja kolonelleitnant, tollal veel major, Nils Rudolf Alexander Brunsson. Tegelikult tema jäi sõjaväe esindajaks edasi kuni aprillikuu lõpuni. Kolonelleitnant Brunsson asus sõjaväe esindajana Eesti, Läti ja Leedu sõjavägede juurde 1933. aasta suvel, kusjuures tema alaliseks asupaigaks määrati Riia. Vaatamata sellele, et kolonelleitnant Brunsson oli sõjaväe esindajaks vaid 3 ja pool aastat, on temal suuri teeneid Eesti ja Rootsi sõjavägede lähendamisel.

Soovime kolonelleitnant Brunssonile tema äsjase aukraadis kõrgendamise ja 50-da sünnipäva (26. märtsil) puhul palju õnne. Ühtlasi soovime lugupeetud sõjamehele palju edu ja head kordaminekut tema uuel teenistuskohal oma kodumaal.

Kolonelleitnant Nils R. A. Brunsson.

Olnuks vaid sõja tulemused vähegi edukamad sakslasile, siis Remarque tavalise fronditaguse kangelasena kahtlemata sõja kujutamises oleks sattunud teise äärmusse — hurraa, sõjaväemuusika, vaimustuse ning pateetika õhkkonda. Kuigi Remarque kuuldavasti praegu Saksas on keelatud kui Saksa sõjaväe ja sakslust alandav, siiski ta teose põhisuund patsifismi taotlemise kõrval on samapalju suunatud „ühivõimu“ teostajate vastu, kes õigel ajal suutsid resoluutselt kärpida Saksa militarismi triumfi. Omal ajal Remarque teos lõi laineid ja tõlgiti ka eesti keelde 1929. aastal. Muidugi „Läänerindel muutuseta“ ja teised samasuunalised teosed juba ilmudes mõjustasid ka meil sel ajal kehtinud vaateid Vabadussõja ilukirjanduslikus kajastamises.

1928—1934 järgnes nn. ülemineku ajajärk, mille kestvusel ei ilmu Vabadussõjast eriti nimetamisväärset, kui välja arvata K. E. Sööti „Vabadusrist“ — lugu uusi vanal viisil (1928. a.) ja K.-Ü. „Looduse“ 1930. a. romaanivõistlusel II auhinnaga kroonitud J. Lappi „Vabaduse eest“ (1930. a.), romaan. Pealiskaudsemalt puudutab ka R. Sirge

„Rahu! Leiba! Maad!“ rahvusväeosade organiseerimise perioodi ja Kaitseliidu üksuste loomist. Sellel ajastul on ilmavaateline ja meeoluline kainenemine kirjanikkonnas iseloomustavamaid nähteid.

Vabadussõjale järgnenud pärast kõrgepingelist poliitilist ja ühiskondlikku ajajärku, kus veel revolutsiooni mõju vägagi domineeris, algas mõõn. Teostusid äärmuslike seisukohtade revideerimised ja ilmavaatelised ümberorienteerumised. Teatavat mõju avaldas ka sellele ajastule majandusliku kriisi sügavpunkti jõudmine.

Sel ajal ilmunud teostes leidub juba objektiivsemaid ja seega ka positiivsemaid sümptomeid Vabadussõja ilukirjanduslikus peegelduses. Kuid kahjuks osutub siin komistuskiviks kirjandusliku oskuse mannetus, mis pidurdab millegi kapitaalsete loomist, kuigi tahtmine ja suund näib olevat õige (J. Lapp „Vabaduse eest“).

1934. aasta sisepoliitiliselt tervendavate muudatuste otsese tulemusena võime konstateerida Vabadussõja ilukirjandusliku käsitelu akuutseks muutumist. Nii ilmus 1935. aastal 11 ilukirjanduslikku teost Vabadus-

sõja aineil. Neist silmapaistvamad: August Gailiti „Isade maa“ — romaan, Richard Rohu „Esimene armastus“ — romaan Vabadussõjast ja lähemast minevikust, Kalju Rahu „Isamaa eest“ — film-romaan Vabadussõjast, A. Jakobsoni jutustustekogu „Reamees Mattias“, Juhan Sütiste poem „Noored partisanid“ ja J. Jaigi näidend „Särumeeeste rügement“.

1936. aastal jätkub elevus sõja kajastamises, ilmuvad Noor-Eesti rahvaraamatuna E. Õun „Soomusrongil“ — episoode Vabadussõjast, okupatsiooniaega käsitlev R. Sirge „Must suvi“ ja Albert Kivika „Nimed mar-mortahvliil“ — romaan.

Äsja jõudis hilinemisega müügile ka Jaan Pert'i „Ühe õppursõduri sõjatee“ — mälestusi Vabadussõjast, mis kuulub rohkem memuaarkirjanduse hulka ja lavastatud on H. Raudsepa näidend „Lipud tormis“.

Peagu kõigis viimase ajajärgu teoseis suunavaks tähtsaks on tahe anda Vabadussõjast kujutelm, mis veenva tõepärasuse juures eviks kaasajale vajalikke ühiskondlikke väärtusi. Nad haaravad Vabadussõda kas konspektiivse ülevaadena, episoodiliselt, või taustana.

Vaagides vabadussõjalise sisuga teoseid, kerkib esimesena küsimus, milline on teose põhiidee. Irrates vähema tähtsusega kriitilisi lähtekohti, loovutaksime esmajoones oma tähelepanu vaatlusele, kuidas on õigustatud Vabadussõda ja kas on küllaldase pädevusega kajastatud sõja ideelist põhisuunda. Seega siirduksime järgnevas vaatlema, kuivõrd siiralt on mõtestatud eesti rahva ideelist võitlust vabaduse ning isamaa eest, võitlust võõraste rahvaste vägivalla vastu, ning kõige sellise lagastava ebainimlikkuse vastu, mida kandis enesega punane laine revolutsioonis tukslevast idast.

Laskurühma asetusest kaitsel.

Lpn. A. Johanson.

Toimetus avaldab alljärgneva artikli mõttevahetuse korras.

„Sõduris“ nr. 18, 33/34 ja 42 — 1936. a. on leidnud vaatlumist rühma asetuse kaitsel. Küsimuse kohta selline korduv sõnavõtmine näitab, et praeguses rühma kaitsetegevuses näib olevat midagi, mis kaasaegse mõiste kohaselt vajaks ümberkorraldamist ja täiendamist. Kõikide kaasaja sõjavägede püüdeks on leida abinõusid ja võimalusi, et lüüa oma vastast tulevikusõjas tule ja manöövriga. Selleks kaetakse relvade võimeid, laskemoona omadusi, püütakse ümber hinnata kehtivat doktriini ja tuua uuen-dust lahingukordadesse, mis soodustaksid tuld ja manöövrit.

Meiegi oma rahuaegses õppetöös püüame kriitiliselt suhtuda mõningaisse tõekspidamistesse, et välja tuua esinevaid puudusi ning leida vahendeid ja teid nende kõrvaldamiseks. Sellest siis ka „Sõduri“ veergudel esinevad sõnavõttud ühe või teise küsimuse kohta, mille käsitlemisel igapäevases töös on leitud teatavaid omapäraseid lahendusi ja arvamusi. Ülaltoodud „Sõdurites“ sama teema käsitlestele lisaks esitan alljärgnevat mõtet ja arvan, et ka need võiksid anda tugevat meie ühisele püüdele, arendada meie väikeüksuste taktikat kaasaja nõuete suunas.

Paistab, et JE II § 481 toodud põhimõttele: „Vastavalt kaitsetegevuse põhialustele positsiooni organiseerimisel kõik kaitsesõjandid tulevad paigutada sügavusse“, tuleb jätta meie sõjaväe väljaõppes ja tõekspidamises kindel koht.

Kaitsele asunud rühma juures oleksid laskurijaod tõesti need, kelle tule otsa kkk-jagudest läbi murdnud vastane peab komistama ja kes jäävad rühmaülemale kaitse läbiviimisel varuks, millega ta võiks mõjutada kujunenud olukorda. Autor ei mõtle siin rühma piirides korraldatavaid vasturünnakuid, millised võiksid ehk harukordadel aset leida, vaid rühma aktiivset ringkaitse teostamist, millest laskurijaod koos kkk-jagudega võtaksid osa peamiselt oma tulega.

Vaadeldes nüüd JE II § 509, mis väidab, et teatavatel juhtudel automaatrelvade tuledega pole võimalik katta kogu rinnet ja sel puhul osavasti paigutatud head laskurid võivad saavutada mõjuvaid tagajärgi, oleks koos eeltoodud § 481-ga alusteks küsimuse lahendamisel.

Kui jälgida välismaa sõjateaduslikku kirjandust, siis näeme, et pärast-maailmasõja-aegne sõjapüüsi alahindamine on kadunud ning harilik sõjapüüsi paistab relvana, millele võib tulevikusõjas anda väärrika koha.

Kuna pärast Maailmasõda loeti muut-

mata sõjapüss relvaks, millega laskur suutis vastast tabada maksimum 300—400 m kaugusel, siis nüüd on see kaugus hästi välja õpetatud laskurile nihkunud 600 m peale ja koondatud laskurijagu või mõnest mehest koosnev laskurigrupp suudab tulistada heade tagajärgedega 800—1000 m kaugusele.

On ebaratsionaalne kasutamata jätta 2-he laskurijao tuld, mida maastiku omaduste tõttu paljudel juhtudel ei ole võimalik sügavusest rühma positsiooni eelserva ette anda. Ka oleks sügavusest tulistamisel (kui maastik võimaldab) võimalik vastast tule alla võtta sügavuse ulatuse võrra (keskmiselt 150 m) hiljem, kui asudes vastupanupositsiooni eelserval.

Nende kaalutluste tõttu tuleks leida lahendus, mis võimaldaks kaitsel laskurijagudel osa võtta tulevõitlusest vastupanupositsiooni eelserval ning ühtlasi vajalikul momendil moodustada sügavuse rühma asetuses.

Nende ridade kirjutajale paistab küsimus lahendatav olevat üksikute laskurigruppide kuni mõlema 1-jao asetamisega vastupanupositsiooni eelservale ajani, mil vastane kallaletungil on jõudnud umbes 300 m kaugusele eelservast. Olenevalt maastikust võib vastast lasta jõuda koguni rünnaku kaugusele, et siis lahkuda kiirelt ja varjatult eelservale kaevatud laskuripesadest ja asuda sügavusse varem valmistatud kaevikutesse.

Sellisel lahendusel paistab olevat raskusi, milledest tähtsamana esineb küsimus, kas eelservale paigutatud laskurid suudavad suuremate kaotusteta kiskuda lahti endid vastasest ja liikuda varjatult teises järgus asuvatesse kaevikutesse ajal, mil vastasel on koondatud kaitsja vastupanupositsiooni eelservale maksimum oma tulest? Kas laskur-

jaod suudavad õigel ajal olla valmis tulevõitluseks või rühmaülema idee kohaselt mingi ettenähtud kaitsekava variandi teostamiseks, kui vastane jõuab kk-jagude asetusest läbi murdma?

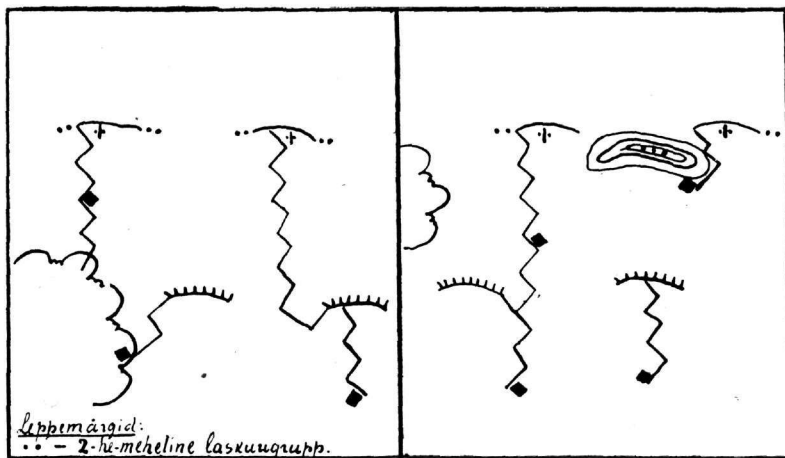
Peab arvestama, et kava teostamine oleneb suurel määral maastikust. Kui maastik võimaldab eelservale asetatud jaole varjatud liikumist oma asukohta, areneb tagasitõmbumine hõlpsasti ja jagu võib eelservale valmistada laskuripesad lamades laskmiskes. Kui maastik aga varjatud tagasitõmbumist ei võimalda ja nõuab eelservale asetatud jaole iseseisvat täisprofiililist kaevikut ja ühenduskraavi kaevamist oma teisejärgu asukohta liikumiseks, tundub kogu 1-jao asetamine eelservale võimatuna, sest kaevetööd sünnitavad raskusi ning eelservale kaitseta mahajäetav kaevik kujuneks sisse-murdnud vastasele heaks varjatud peatuskohaks, kust arendada võib tegevust sügavusse.

Toodud juhul tuleks laskurijagudest asetada laskureid gruppidega kk-jagude tiibadele valmistatud laskuripesadesse, millised võiksid olla valmistatud lamades laskmiskes.

Arvestuse kohaselt võiks eelservale koondata 4—5 laskurigruppi à 2—4 laskurit. Igale grupile määratakse tema enda koosseisust üks laskur juhiks, antakse kindel tulistamise sektor ja grupp teotseb vastase tulistamisel täiesti iseseisvalt või rühmüli idee kohaselt, kui olukord seda nõuab, kuni tagasitõmbumiseni sügavusse (näited joonisel nr. 1 ja 2).

Kui arvestada, et eelservale on maastikust tingitult võimalik asetada teataval juhul näiteks 3 laskurigruppi à 3 laskurit, siis ainult rühma piires võetult 9 laskurit tabav püssituli on tegur, mille väärtust me kõik oskame hinnata.

Võiks ehk seesuguse asetuse kahjuks kõne alla tulla ka moraalne element. Nimelt, kas ei mõjuta lahingu raskemal momendil ajal, mil vastane on algamas rünnakut, laskurigruppide tagasitõmbumine ka kohalejääjaid lahkuma oma seniselt positsioonilt. Tundub, et see siiski nii ei ole. Meie praeguses kaitsetegevuses näeme eelpositsioonidele ja julgestuspositsioonidele saadetud osade tagasitõmbumist, milline nähe ei sunni meid sugugi maha jätta oma seisukohti. Ka are-

Joon. 1.

Joon. 2.

neb see siis selliselt, kui esitatud küsimus on kujunenud iseenesest mõistetavaks iga püssikandja silmis.

Ehkki meil maksva doktriini kohaselt meie kaitselahingu põhimõtteks on aktiivsus, tundub, et seda aktiivsust võiksime

veelgi suurendada, eriti just kaitsel teises järgus asuvate osade võitlusse rakendamisega.

Igatahes püstitatud küsimus väärriks mõtlevahetust.

Saksa suurtükiväe uuest laskeeeskirjast.

Leitnant E. Vimson.

Pärast Maailmasõda on sakslased viis korda muutnud ja parandanud oma suurtükiväe laskeeeskirja. Detsembris 1919. a. ilmunud eeskirja muudab ära 1923. a. kehtima pandud eeskiri „H. Dv. 200. Ausbildungsvorschrift für die Artillerie (A. V. A.) Heft 19. E. Die Schiessschule. I. Schiessvorschrift.“ 1926. a. ilmuvad trükist nimetatud eeskirja muudatused ja parandused. 1934. a. antakse välja uus muudetud laskeeeskiri „H. Dv. 200/6. Entwurf. Ausbildungsvorschrift für die Artillerie. (A. V. A.) Heft 6. Schiessvorschrift“, mis kehtis ametliku Suurtükiväe laskeeeskirjana kuni 1937. aastani. Tänavu ilmus sama eeskirja uus parandatud väljaanne, milles võrreldes eelmisega on tehtud kogusummas 116 muudatust, täiendust või kärpimist. Viimane on praegu ametlikult kehtiv, olgugi, et ta kannab samuti kui 1934. a. eeskirigi pealkirja „Kava“ (Entwurf). Kuna 1919. a., 1923. a. ja 1926. a. laskeeeskirjade sisu on vananenud ja ka meie suurtükiväe juhtkonnal ununenud ja vähe teada, siis jätan nimetatud eeskirjade järkjärgulised muudatused vaatamata, et mitte koormata lugejat vananenud eeskirjade refereerimisega. Paljud meie suurtükiväe juhtkonnast aga tunnevad Saksa suurtükiväe 1934. a. laskeeeskirja sisu üldjoontes, mistõttu on huvitav tutvuda 1937. a. ilmunud eeskirja („H. Dv. 200/6. Entwurf. Ausbildungsvorschrift für die Artillerie. A. V. A. Heft 6. Schiessvorschrift. 1937“, maksab meie rahas umbes Kr. 1:50) erinevustega eelmisest.

1937. a. laskeeeskirjas tehtud muudatused täpsustavad 1934. a. eeskirja redaktsiooni, lihtsustavad veelgi teda ja teevad ka olulisi muudatusi laskereeglais.

Kõikide muudatuste kirjeldamine viiks pikale, seepärast piirdun käesolevas vaid lähtsamate muudatuste esiletoomisega.

Suurtüki või patarei suunamine.

Laskeeeskiri liigitab suunamised kahte suurde liiki: otsene ja kaudne. Kaudset suu-

namist kasutatakse siis, kui märki ei ole näha suurtüki juurest või kui märk on halvasti nähtav. Kaudseks suunamiseks on kolm moodust:

a) suunamine vastastikku märkimisega, kasutades üht või kaht bussooli,

b) suunamine sihtpunkti abil ja

d) suunamine ühe või kahe bussooliga magnetnõela kasutamisega.

Viimast moodust sakslased lubavad kasutada vaid siis, kui ei saa kasutada eelmisi mooduseid. Siinjuures vaja alati arvestada, et suunamine igasuguste magnetiliste häirete tõttu võib olla ebatäppis. Tundmata maastikul aga tuleb tihti kasutada seda suunamisviisi. Suunamist sihtpunkti abil ebatäpsustavad alussuurtüki ja sihtpunkti kaardile kandmise vead seda rohkem, mida lähemal nad asuvad üksteisele. Seepärast uus eeskiri nõuab, et alussuurtüki ja sihtpunkti kaugus kaardil peab olema vähemalt 3 cm.

Kiireks suunamiseks, kui seda nõuab olukord, lubavad muudatused üle 5 km kaugel asuvasse sihtpunkti kõigil suurtükkidel sihtida ühesuguste seadetega. (Tuleb meenutada, et sakslased tulistavad normaalselt paralleelvihuga, ainult erakordsetel juhtudel koondatakse või lahutatakse patarei vihku).

Laskmise vormid.

Saksa suurtükiväe laskeeeskiri annab kindlad vormid laskmiste arvutusteks ja märkimisteks. Teissuguste kasutamine, kui eeskirjas reglementeeritud, on keelatud. 1934. a. laskeeeskiri sisaldab järgmised vormid:

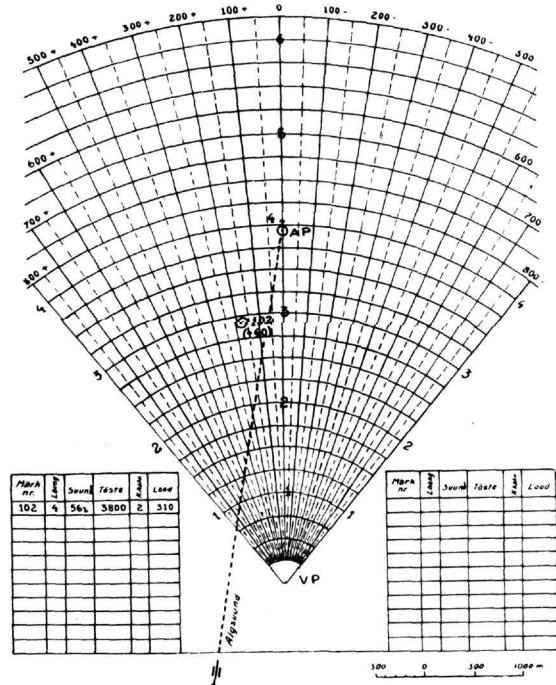
1. Ballistiliste ja ilmastiku paranduste arvutusleht.
2. Ilmastikulehvik.
3. Märkidetabel.
4. Suuna ja kauguse arvutusleht.
5. Kõrgete õhingutega laskmise arvutusleht.

Uus laskeeskiri mainib loetletute liiksaks veel

6. Märjilehvik.

Märjilehvik (vaata joon. 1) ülesandeks on kiirendada tuleavamist. Ta on trükitud läbipaistvale paberile ja teda kasutatakse märkide pealekandmiseks kaardile ja vaatlussuuna määramiseks. Märjilehvik kinnitatakse kaardile või planšetile nullpunktiga vaatluspunkti ja nulljoonega läbi algsuuna, kui see VP-st nähtav on. Vastasel korral läbib nulljoon mõnda teist kindlat punkti. Kauguskaarad märgitakse vastavalt kaardi mõõtkaavale. Laskmisega või arvestusega saadud andmed kantakse märjilehvikü alu- mises osas olevasse tabelisse.

MÄRJILEHVİK

Joon. 1.

Laskmine.

Selles peatükis on kõige rohkem ja ka kõige olulisemaid muudatusi.

1. Laskeandmete ettevalmistamine.

Laskeandmete ettevalmistamisel uus laskeeskiri käsib valida alati säärase laengu, millega kõige kiiremini võib saavutada paremaid tagajärgi. Laengu valikul arvestada lasketabelite andmeid. Vana laskeeskiri rõhutas aga, et ülesande täitmiseks tuleb valida võimalikult väiksem laeng.

2. Algsuuna kontroll.

Kaardi järele, vaatluseta laskmisel vana eskiri nõudis algsuuna kontrollimist laskmisega siis, kui a) suunamisel bussooliga magnetnõelata bussool asus alussuurtükist külgsuunas liiga kaugel, b) sihtpunkt asus väga lähedal, või d) suunamine teostati bussooliga magnetnõela abil. Uus laskeeskiri nõuab vaatluseta laskmisel alati algsuuna kontrollimist lasuga. Kui aga algsuuna kontrollimist miskipärast ei ole võimalik toimetada (näit. öösi jne.), siis algsuund tuleb kontrollida mõne teise suunamisviisiga. Vaatlusega laskmisel on soovitatav toimetada algsuuna kontrollimist siis, kui suunamist ei saa pidada täiesti usaldusväärseks mõnede andmete ebatäpsuse tõttu. Ei asu VP lennjoone all või selle läheduses, tuleb algsuuna kontrollimise ajaks üks vaatleja asetada telgvaatluse tingimustesse. On see teostatamatu, toimetada algpunkti eellaskmine φ abil, mis aga nõuab rohkem laskemoona.

Vana laskeeskirja järele vaatlusega laskmisel, kui laskeandmete ettevalmistus teostus kaardita ja kui VP-st ei olnud algpunkt näha, võis algsuunda mitmesugustel kaugustel märkida maastikul lõhkemistega. Lõhkemised seoti maastiku esemetega, milledest siis toimetati tuleüleviimist. Uus laskeeskirjas sarnast moodust enam ette nähtud ei ole.

3. Vaatlemine suure vaatlusnurga all.

Vana laskeeskiri mainib, et suure vaatlusnurga all vaatlemisel paistavad parempoolsele vaatlejale eellanged vasakul ja tagalanged paremal. Uus laskeeskiri täpsustab redaktsiooni öeldes: „Kui laskejoon märgi lähedusest möödub, siis paistavad parempoolsele vaatlejale eellanged vasakul jne.“ Vana laskeeskiri lubas lõhkemisi vaatlusribasse tuua vaid tõste muutmise, uus eskiri lubab aga lõhkemist tuua vaatlusribasse ka suuna muutmise, kui esimese mürsu lõhkemise suund oli ilmselt vale. φ leidmiseks on mõlemas laskeeskirjas antud järgmine tabel. (VI. lk. 480.)

Seda tabelit uus laskeeskiri lubab kasutada vaid siis, kui maastiku iseloomu tõttu ei ole võimalik hinnata lõhkemise asukohta märgi suhtes. Laskmisel tehakse üheaegseid suuna- ja kaugusparandusi seni, kuni märk on haaratud suuna kahvlisse, mis vastab väiksemale kaugusemuutmise võimalusele sihikul (25 m).

4. Punktmärgi tulistamine.

Saksa laskeeskirja kohaselt punktmarke tulistatakse üksiku suurtükiga. Vana ja uue

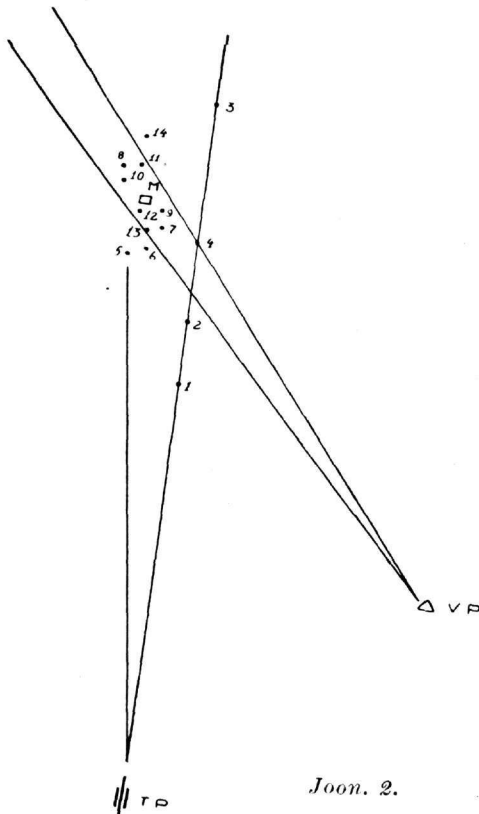
Suunaparanduse tabel tuhandikkudes kauguse muutmisel 100 m võrra.

Tuleb laskekaugusel	Vaatlusnurga													
	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400
	tuhandiku juures iga 100 m kauguselt*) muuta suunda:													
1000	10	20	30	40	55	70	80	100	120	150	190	250	330	515
1500	6	15	20	30	35	45	55	65	80	100	125	165	220	340
2000	5	10	15	20	25	35	40	50	60	75	95	125	165	260
2500	4	8	12	15	20	25	30	40	50	60	75	100	130	200
3000	3	7	10	15	15	20	30	30	40	50	60	80	110	170
3500	3	6	10	12	15	20	25	30	35	45	55	70	95	145
4000	3	5	8	10	12	15	20	25	30	40	50	60	80	130
4500	2	4	7	10	12	15	20	20	25	35	40	55	70	115
5000	2	4	6	8	10	12	15	20	25	30	40	50	65	100
5500	2	4	6	8	10	12	15	20	20	30	35	45	60	95
6000	2	3	5	7	10	10	15	15	20	25	30	40	55	85
6500	2	3	5	6	8	10	15	15	20	20	30	40	50	80
7000	2	3	4	6	8	10	10	15	15	20	25	35	45	75
8000	1	2	4	5	7	8	10	15	15	20	25	30	40	65
9000	1	2	3	4	6	7	10	10	15	15	20	30	35	60
10000	1	2	3	4	5	6	10	10	10	15	20	25	30	50

Asub VP laskejoonest paremal, tuleb sihikut suurendades teha parandus vasakule ja sihikut vähendades — paremale. Asub VP laskejoonest vasakul, tuleb toimida ümberpöörduvalt.

laskeeeskirja erinevuse selgitamiseks punkt-märgi tulistamisel toon eeskirjalise näite ühes joonisega (vaat. joon. 2).

Näide: $i = 500$ t. Patarei on tõstemuutmisega 4. lasu sihikuga 4000 saanud vaat-

Joon. 2.

lusribasse, vaatlusega eellange. Tabelist leitud $\varphi = 12$ t. Käsklus „12 rohkem!**) 4100!“ Hajumise tõttu 5. lask kaldus vasakule. Käsklus: „Sama kaugus!“ 6. lask kaldus samuti vasakule. Nüüd tuleb tõste muutmisega tuua järgmine lask vaatlusribasse. Käsklus: „4150!“ 7. lask on vaatlusribas, eellange. Käsklus: „12 rohkem! 4250!“ 8. lask on vaatlusribas, tagalange. Märk on haaratud külgekahvlisse. Käsklus: „6 vähem! 4200!“ 9. lask on vaatlusribas, eellange. Käsklus: „3 rohkem! 4225!“ 10. lask on vaatlusribas, tagalange. Siit algab uue laskeeeskirja erinevus vanast. Uue eeskirja järele antakse käsklus: „1 vähem! Sama kaugus! Kolm lasku!“ ja jätkatakse seeria tuldi viies löhkemiste keskpunkt märgile. Vana eeskirja järele aga leiti keskmisel suunaseadel 100 m kindlustatud kahvel ja pärast seda mindi üle seeriatulele. Vana eeskirja järele oleks laskmine jätkunud järgmiselt. Käsklus: „1 vähem! Sama kaugus!“ 11. lask andis tagalange. Käsklus: „4125!“ 12. lask andis eellange. Käsklus: „Sama kaugus!“ 13. lask andis eellange. Käsklus: „4225!“ 14. lask andis tagalange. Käsklus: „4175! 3 lasku!“ Siit näeme, et vana laskeviisi juures kulutati neli mürsku rohkem, kui uue laskeviisi juures.

5. Tule laius.

Vana laskeeeskiri tunnistas kaudsel sihitimisel ainult paralleelvihuga laskmist. Uus

*) Laskmisel kvadrandida (tuhandikkudes) annab parandusi lasketabel.

**) Sakslaste „rohkem“ vastab meie „vasakule“ ja „vähem“ — „paremale“.

eeskiri pehmedab seda nõuet lisades, et reeglina lastakse paralleelvihuga. Erandina, kui olukord seda just nõuab, võib patarei vihku lahutada või koondada, andes üksikutele suurtükkiidele eri suunaparandusi.

6. Täppiseellaskmine ja seeriatuli.

Vana laskeeeskiri nõudis kahvli kindlustamist. Uue eeskirja järele kahvlit ei kindlustata. Vana eeskirja järele, lastes sihi-kuga, kahvel*) kitsendati 100 meetrini, kui 2 Tp oli alla 120 m, ja 200 meetrini, kui 2 Tp ületas 120 m. Uus eeskiri nõuab aga sihi-kuga laskmisel alati kahvli kitsendamist 100 meetrini. Seeria suurus on uue eeskirja järele 6 vaadeldud lasku. Pihtavused loeti vana eeskirja järele seeriatule juures ühtlasi eel- ja tagalangeks (\pm), uue eeskirja järele aga pihtavused loetakse kas eel- või tagalangeks (+ või -).

Seeria tule juures vana eeskiri ei lahendanud küsimust, kuidas talitada, kui 50 m võrra muudetud kaugusel saime 3 lasku jälle sama märgiga, mis eelmisedki. Uus eeskiri ütleb selle kohta: „Kui teistkordsel 50 m kauguse muutmisel ei saadud eelmisest erineva märgiga lõhkemisi, siis alatakse uuesti kahvli otsimist.

7. Haaraveellaskmine löök-süütajaga.

Vana laskeeeskiri nõudis haaraval eellaskmisel kahvli kindlustamist, kui aeg seda võimaldab. Saanud kahvli otsimisel lõhkemise märgis, ei arvestatud seda, vaid jätkati edasi kahvli moodustamist. Uue eeskirja järele kahvlit ei kindlustata. Saanud kahvli otsimisel lõhkemise märgis, minnakse üle turmtulele laskmisel normaali- või hetksüütajaga samal kaugusel ja laskmisel viitsüütajaga 50 m vähendatud kaugusel. Olenevalt turmtule lõhkemiste esimese seeria vaatlusest suurendatakse või vähendatakse kaugust.

8. Turmtuli.

Täpsale eellaskmisele järgneb seeriatuli ja haaravale eellaskmisele pindala tulistamine. Pindala tulistamisel tehti vana eeskirja järele sihi-kuga laskmisel 100 või 200 m hüpped, olenevalt vaatlusest ja märgi sügavusest, kuna kvadrandidiga laskmisel oli hüppe suurus üks või mitu „kitsast kahvlit“.

Uue eeskirja kohaselt on hüppe sügavus 50 m. Kui aga märk on sügav või kiiresti

*) Saksa laskeeeskirja järele kahvel loetakse saavutatuks, kui ühel kaugusel saadi — ja sellest suuremal kaugusel +.

kaduv, tuleb algul teha 100 või 200 m hüppeid.

Turmtuld viitsüütajaga rikošettide saamiseks alustati vana eeskirja järele kindlustatud kahvli lähemal piiril, nüüd aga alustatakse kindlustamata kahvli lähemast piirist 50 m võrra vähendatud kaugusel ja lõpetatakse 50 m võrra enne kahvli kaugemat piiri. Lähismärkidele, mis asuvad alla 1000 m kaugusel (vana eeskirja järele 600 m), ei tehta eellaskmist, vaid avatakse kohe turmtuli.

9. Vaatluseta laskmine.

Märgi tulistamisel on kaugushüppe suurus 100 m, kuna vana eeskirja järele, juhul kui 2 Tp ületas 120 m, oli hüppe suurus 200 m.

Allloodud näide selgitab, kuidas vana ja uue laskeeeskirja järele märki tulistatakse, kui 2 Tp < 120 m.

Näide: Märgi kaugus 5725 m. Tuld hajutada mõlemale poole 2%, ümmarguselt \pm 100 m. Vana eeskirja järele tulistati sihikutel 5625, 5725 ja 5825.

Uue eeskirja järele tulistatakse sihikutel 5625, 5725, 5825, 5675 ja 5775.

Oma vägede läheduses asuvaid märke tulistatakse ainult vaatlusega.

10. Laskereeglite kasutamine.

Šrapnelli kasutavad sakslased ainult: a) algsuuna kontrolliks, b) laskmisel kõrgete õhingutega, d) laskmisel vaatluspallide pihta ja erandina e) eellaskmiseks, kui maastik on ebasoodus lööksüütajaga laskmiseks. Turmlaskmiseks lentsüütajaga laskemoona ei kasutata.

Laskmisel granaadiga lahtisel maastikul hajutatud jalaväe pihta moodustasid sakslased vana laskeeeskirja järele kahvli ja kindlustasid jalaväe liikumissuuna poolse piiri. Nüüd moodustatakse kahvel vaid märgi liikumisepoolse serva suhtes. Kahvli piire ei kindlustata. Üle minnes turmtulele reageeritakse tulega vastavalt vastase tegevusele. Vana eeskirja järele tõkettule andmeid võis ette valmistada täpsa eellaskmisega või arvutusega. Uue eeskirja järele tõkettuli valmistatakse ette laskmisega, moodustades antud maastikupunkti pihta 100 m kahvel ja kontrollides selle kesel tulepaiknemist. Ainult erandina, kui eellaskmist ei saa teha (näiteks oma väed asuvad veel antud tõkettule rajoonis), tõkettule andmed arvutatakse ja esimesel võimalusel kontrollitakse laskmisega. Normaalselt peab tõkettuli asuma 500—600 m kaugusel oma vägede esijoonest. Uus laskeeeskiri rõhutab ka va-

nast eeskirjast rohkem vaenlase vaatluspunktide vastu võitlemise tähtsust. Normaalselt tulistatakse vaatluspunkte pindala tulistamise põhimõttel, ainult kindlustatud VP tulistatakse kui punktmärke. Võrreldes soomusmasinate tulistamist otsese sihtimisega vana ja uue laskeeskirja järele, näib, et sakslased on loobunud toimetamast ette sihtimist nurgamõõtja seade muutmisega ja teevad seda nüüd sihtpunkti muutmisega, nagu meiega.

Tulede juhatamine.

Tuleühikuks on suurtükiväegrupp. Vana laskeeskirja järele suurtükiväegrupi tulede juhatamine kui ka tulejuhtimine lasus suuresti grupiülema. Tavaliselt suunati grupi kõik patareid ühisesse algsuunda ja märkide laskeandmeid patareidele valmistas grupi arvutuspunkt (Abteilungs-Rechenstelle). Patareid olid seotud grupi tulenõudmistega ja käskudega.

Uue laskeeskirja kohaselt grupi tuledejuhatajaks on grupiülem, kuid tulejuhtimine on endisest suuremal määral pandud patareiulematele; seega grupiülem on taktikaline tulejuht, patareiulem — tehniline tulejuht. Tavaliselt grupp annab märgid, kuna patareid valmistab laskeandmed ja teostab märgi tulistamist. On patareid grupi tuleülesande täitnud, annab grupp patareid vabaks ja nad tulistavad iseseisvalt kõiki oma sektoris esinevaid tähtsaid taktikalisi märke. Iseseisvast tulistamisest teatab patareiulem gruppi. Ühist algsuunda kõigile grupi patareidele ei määrata.

Kokkuvõte.

Tehes kokkuvõtet näeme, et 1937. a. Saksa suurtükiväe laskeeskirja läbistavad järgmised olulisemad muudatused:

1. Bussooliga suunamist magnetnõela abil lubavad sakslased kasutada vaid siis, kui teisi suunamisviise kasutada ei saa.
2. Laskmise vormid on täiendatud märgilehvikuga.
3. Vaatluseta laskmisel tuleb toimetada alati algsuuna eellaskmist.
4. Hädakorral võib toimetada algsuuna eellaskmist ka φ kasutamiseiga.
5. Vaatlemisel suure vaatlusnurga all, kui laskesuund oli vale, võib lõhke-

mist vaatlusribasse viia ka suuna muutmisega.

6. φ tabelit võib kasutada vaid siis, kui lõhkemise asukohta ei saa siduda märgiga.
7. Punktmärgi tulistamisel külgvaatlusega pärast suunahaaret ei otsita enam 100 m kaugushaaret laskesuunas.
8. Erijuhtudel, kui seda olukord nõuab, võib tulistada ka mitte paralleelvihuga.
9. Kahvel kitsendatakse sihikuga laskmisel alati 100 meetrini.
10. Kahvel ei kindlustata.
11. Pihtavus loetakse kas eel- või tagalangeks.
12. Vaatlusega laskmisel on hüppe suurus pindala tulistamisel normaalselt 50 m.
13. Vaatluseta laskmisel on hüppe suurus 100 m.
14. Laskmised viitsüütajaga, rikošeti saamiseks, alustatakse kahvli lähemast piirist 50 m võrra vähendatud kaugusel.
15. Tõkketule laskeandmed tuleb reeglina leida eellaskmisega.
16. Soomusmasinaid tulistatakse sihtpunkti muutmisega.
17. Tulejuhtimine grupi koosseisus on endisest suuremal määral pandud patareiulematele.

Loomulik on, et paljudel võib tekkida soov teada saada nende muudatuste teaduslikku põhjendust. Kuid Saksa suurtükiväe laskeeskiri annab vaid laskereeglid, kuna laskereeglite teaduslikud põhjendused käsitletakse eriõpperaamatus, nagu seda öeldakse eeskirja eessõnas. Kahjuks aga ei ole seni veel trükist ilmunud sakslaste vastav õpperaamat, mistõttu nende teaduslikke põhjendusi siin refereerida ei saa.

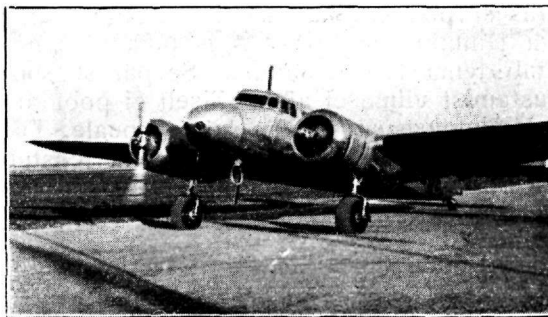
Saksa suurtükiväe laskeeskiri oma lihtsuse ja erinevuse poolest teiste suurriikide samadest eeskirjadest peaks kõitma meie suurtükiväe juhtkonna huvi ja tõsist tähelepanu.

Eeskirjas antud laskereeglid on äärmiselt lihtsad, kergesti meespeetavad ja hästi süstematiseeritud.

Kuid käesoleva kirjutise piiratud eesmärk võimaldas peatuda vaid laskeeskirja muudatustel ja mitte refereerida või analüüsida sellele sisu.

Teedeminister kindralmajor O. Sternbeck lõikab läbi eesti ja poola rahvusvärvidest linnid, millega loetakse Poola lennuliini Lot'i ühendus avatuks.

Lydda'st (Jeruusalem) saabunud reisilennuk maandumas Tallinn-Ülemiste aerodroomil.

Rünnaklennukitest ja nende kasutamisest.*)

Leitnant E. Reeb.

2. Rünnaklennukite enesekaitse.

Kui vaadata r.-lennukite teotsemise viise alates tõusust kuni maandumiseni oma aerodroomile, siis näeme, et kogu aeg püütakse teotseda nii, et võimalikult oleks tagatud ootamatus. Ootamatusega ei saavutata mitte ükski paremaid tulemusi rünnakul, vaid sellega täidetakse ühtlasi ka enesekaitse nõudeid. Kui rünnak teostub nii ootamata, et vaenlane ei suuda oma õhukaitse relvi tegevusse panna, on ühtlasi ka osa enesekaitse eesmärgist saavutatud.

Rünnaklennukite kasutamisel pannakse peamine rõhk pommide mõjule. Seega märgi poole lennates, kui pommid veel heitmata, võivad r.-lennukid sattuda alarmeeritud õhukaitserelvade tule alla. Et aga õhukaitse relvade tegevust juba eemalt takistada, selleks ongi soovitavaks peetud r.-lennukitel kuulipildujad asetada mitte lennu suunas, vaid nurgaga allapoole, mis võimaldab neil juba eemalt rünnatavat märki tule all hoida. On rünnak teostatud ja lennuk hakkab märgist eemalduma, on tema seisukord kõige halvem, sest maas olevatel laskuritel on kõige hädaohutum lennukit tagant järele tulistada, kuna lennukil siis vastutegevuse võimalus on ainult kõrvale. Seepärast laskub lennuk märgist eemaldudes võimalikult kiiresti lähema künka, metsatuka, või hoone varju, et takistada tagant järele tulistamist. Kui aga maastik sellist varjumist ei soodusta, siis eemaldub lennuk märgist väikese pööran-

guga, andes seega kaaslendajale võimaluse turelli kuulipildujatest maasolevat vastast tulistada. Muidugi pole sellel tulistamisele nimetamisväärseid tagajärgi, kuid tema ülesanne on siis täidetud, kui ta suudab vaenlase õhukaitse relvi takistada kohe pärast rünnakut tegevusse astumast.

Turelli kuulipildujad leiavad kasutamist peamiselt õhuvaenlase — hävitajate — vastu võitlemisel. Kui hävitajad kohtavad r.-lennukeid kõrgel, siis õhulahing võetakse vastu selliselt kui luurelennukite või päevaste pommitajate poolt. Madalal lennul on r.-lennukid teataval määral paremas seisukohas, sest langeb ära hävitajate võimalus rünnata r.-lennukeid hädaohtlikumast suunast — tagant-alt. Parimaks hävitajate ründamise suunaks madalal lennul võiks mainida rünnakut otse tagant, sest otse taha on r.-lennukeil end kõige halvem kaitsta. Selle hädaohu vältimiseks tihti üks salkadest varustatakse suitsutekitava seadisega ja kui on ette näha hävitajate rünnakut, siis see salk asetab end kõigi sappa, kattes levitatava suitsuga tagant ründavate hävitajate eest oma r.-lennukeid.

Arvestades seda, et r.-lennukid teotsevad suurema osa oma lennu ajast vastase maa-ala — kas asulate või sõjaväe koondeste — kohal, siis hävitajad oma rünnakutega peavad pidama silmas, et nad oma pikeerimistega ei tekitaks omal poolel asjatuid kaotusi.

Lennuki eluliste osade soomustamine sünnib kaitseks kuulip. ja püssikuulide vastu. Laialdaselt kasutati seda moodust r.-

*) Vt. „Sõdur“ nr. 6—8 ja 9—10.

lennukite juures Maailmasõja ajal, mil selleks kasutati 5 mm paksust kroomnikkel terasest plaate. Soomuse lisamisega teeme aga lennuki raskemaks, mis omakord mõjutab tema lennuomadusi. Seepärast soomustamist viimasel ajal eriliselt ei pooldata ja loodetakse enam oma kiiruse peale. Tulevikusõjas soomustamine võib-olla teostub uuesti, kui kaotused rünnakul osutuvad suuremateks saadud tulemustest.

3. Rünnaklennukite vastu võitlemine.

Lennuasjanduse ajakirjades ilmunud kirjutiste järele otsustades pühendatakse sellele küsimusele kõikjal väga suurt tähelepanu. Seda küsimust käsitletakse nii teoreetilisest kui praktilisest seisukohast välja minnes. Kõik moodsaimad kasutusele võetavad maapealsed relvad katsetatakse seisukohalt — kuidas nad on kasutatavad madalalt lendavate lennukite tulistamiseks.

Et saada rahuldavaid tulemusi r.-lennukite vastu võitlemisel, pole olukord sellega lahendatud, kui õpetatakse välja iga üksuse juurde suur hulk häid laskureid, vaid veel tähtsam on siin, et teotseva üksuse juures oleks korraldatud pidev vaatlus ja vaatljate ning laskurite vahel olev side töötaks kõige eeskujulikumalt. Halvasti korraldatud vaatlus ja hiljaks jäänud teated toovad enam kahju kui kasu.

Kõrgelt lähenevatest lennukitest saavad õhukaitse relvad alati õigel ajal informeeritud. Kui vaatame r.-lennukite kasutamise põhimõttelist külge — tabada vaenlast ootamata, siis siin vaatluse teadete edasiandmine peab sündima palju kiiremini, kui tahame õhukaitse relvi õigel ajal alarmeerida.

Kuna r.-lennukite ootamata ilmumise tagajärjel õhukaitse tegevusse astumiseks võib jääda aega ainult sekundeid, peab silmas pidama järgmisi asjaolusid:

- teade, mis ÕVP tuleb, peab olema ainult üks — „tulda“;
- teade, mis ÕVP tuleb, peab olema alati õige, nii et õhukaitse relvadel poleks vaja enam milleski kahelda, vaid esimesel võimalusel kohe tuli avada;
- et teade, mis ÕVP tuleb, oleks õige, selleks peab ÕVP-des olema erilise väijaõppe saanud vaatljad, et täpsalt vahet teha oma ja vastase lennukite vahel; vastasel korral tuleb ette asjata häireid kui ka juhuslikke oma lennukite tulistamisi.
- Side ÕVP ja üksuse (õhukaitse relvade) vahel peab olema eeskujulik.

Väga raske on ÕVP tegevus liikumisel ja seda eriti moto-meh. või soomusosades, sest siin oma masinate mootorite müra segab lennukite mootorite müra kuulamist, ega võimalda seega korralikku vaatlust — kuulamist.

Kuna r.-lennukeid kasutatakse kõigi maapeal teotsevate väeliikide vastu, siis ka kõik väeliigid peavad korraldama vastavat õhukaitset ja ühtlasi teadma, kuidas toimida võimaliku rünnaku puhul, olles kas rännakul, puhkusel või lahingtegevuses. Peasi, millele võimaliku rünnaku korral rõhku tuleb panna, on varjumine. Kui see aga teavatais olukordades võimatuks osutub, näit. rännakul lagedal teel, või autotranspordis, siis liikumine kohe seisma jätta ja üksused kiiresti kahele poole teed hajutada. Sarnasel juhul tekib paratamata segadus, eriti veel siis, kui rünnak tabab ratsarünnakut.

Et moondamine ja varjumine omavad suure tähtsuse, ilmnes kohe Itaalia-Abessiinia sõja ajal. Abessiinlased, kes lennukist ei osanud eeldada sellist vaenlast, ei pööranud ka esimestel õhurünnakutel tähelepanu varjumisele ja tagajärjeks olid äärmiselt suured kaotused. Peagi õppisid abessiinlased eeskujulikult ära nii varjumise, kui ka moondamise. On teada juhtumeid, kus abessiinlased on kasutanud moondamisel isegi valemärkide ülesehitamisi. — Mitmed korrad on itaallaste r.-lennukid rünnanud nende ninapidi vedamiseks ülesehitatud telklaagreid.

Kuigi rännakul olles üksus õhurünnaku puhul kahelepoole teed laiali paiskub, kannab ta siiski külaldaselt kaotusi, sest ialgi ei jõua üksus laiemale joosta, kui on kolmest lennukist koosneva salga laius, juurde arvatud pommide kildude mõjuv raadius.

Mitmel pool kirjanduses leiab mainimist suitsukatte tegemine päevase rännaku varjamiseks r.-lennukite rünnaku puhul. Juhitakse aga kõikjal tähelepanu sellele, et suitsukatte saaks tehtud õigel ajal ning ta ei oleks mitte ükski varjatava üksuse kohal, vaid vaenlase eksitusse viimiseks ka mujal, või vähemalt laiemal maa-alal.

Missuguseid relvi kasutatakse r.-lennukite vastu võitlemisel? Alla 1000 m lendavate lennukite vastu võitlemisel omab õhukaitse kuulip. tõesti küllaldaselt paandu- vuse, kuid kui lennuk laskub minimaalsele kõrgusele, nagu seda teeb r.-lennuk, siis kuulip. ei ole enam suuteline jälgima kiiresti liikuvat lennukit. Samuti takistavad maastiku esemed niival lennul teotsevate lennukite tulistamist, kui lennuk juba mõne saja meetri võrra õhukaitse kuulip. eemale

Kolonelleitnant Otto Jaanso VR II/3 †

4. skp. lahkus elust ootamatult südamehai-
guse tagajärjel sõjavägede Staabi IV Osa-
konna ülem kolonelleitnant Otto Jaanso.

Kadunu oli pärit Vana-Tänassilma vallas!
Viljandimaalt, sündinud 30. aprillil 1896. a.

Sõjalise hariduse omandas Pihkva lipnik-
kude koolis 1916, Eesti Alaliseväe ohvitseride
kursusel 1922 ja Kõrgemas Sõjakoolis, mille
lõpetas 16. 07. 1927. Võitles Maailmasõjas saks-
laste vastu. Eesti Vabadussõjast võttis osa
Soomusrongide Dessantpataljoni ja hiljem
1. Jalaväepolgu koosseisus. Pärast Vabadus-
sõda teenis mitmesugustel ametikohtadel rivis
ja staabiteenistuse alal. 01. 07. 1934 määrati
Sõjavägede Staabi IV Osakonna ülema kohus-
tetäitjaks ja 15. 10. 1936 — sama osakonna üle-
maks. Vabadussõjas ülesnäidatud vahvuse eest
oli kolonelleitnant Jaanso'le annetatud II liigi
3. järgu Vabaduse Rist. Peale selle omas ta
veel Kaitseliidu III klassi Kotkaristi, Eesti Pu-
nase Risti II liigi ja 1. järgu teenetemärki ja
endise Vene Anna ordu II järgu aumärki.

Kadunu oli tuntud oma ametialal kui hoo-
las ja kohusetruu ohvitser, alluvatele kui äär-
miselt õiglane ja vastutulelik ülem ning üldse
haruldaselt südamlilik ja lahke inimene.

Puhka rahu, väsinud töömees! Olgu kodu-
maa muld Sulle kerge!

Kolonelleitnant O. Jaanso VR II/3 †

on jõudnud. Seega on tarvis veel paindu-
vama tulega relva, kui on kuulipilduja ja
mis ühtlasi oleks kõikjal, kuhu aga lennuk
oma lennul võib sattuda. Selleks võib olla
ainult laskuri individuaalne relv — püss.

Püssi kasutamisele võtmise kohta, õhu-
kaitse reivana r.-lennukite vastu võitlemi-
seks on tehtud palju katseid nii meil kui
ka mujal, kusjuures on saavutatud tihti
tabamusi mitte alla 10% väljalastud kuu-
lide arvust.

P.-A. Ühendriiges teostati katseid 21
mehest koosneva rühmaga, milline tulis-
tas madalalt lendava lennuki järel veetavat
märki. Mitmekordsete lasketulemuste
kokkuvõtetes oli öeldud: „Salk hästi väl-
jaõpetatud laskureid saavutab palju pa-
remaid tagajärgi, kui õhukaitse kuulip.“

Sellest on vähe, kui n. n. õhusnaiperid,
keda kasutatakse r.-lennukite vastu võitle-
misel, on head laskurid, nad peavad peale
selle veel täpsalt teadma lennuki teotse-
mise viise ja tema tule mõjuvust. Peale
eeskujuliku laskeväljaõppe peavad õhu-
snaiperid saama veel põhjaliku väljaõppe
selles, millal lennukit ei või tu-
listada, millal võib ja millal

pea b. Siin tuleb nimelt välja minna
seisukohast — millal lennuk laskurile on
hädaohtlik. Kui näit. õhusnaiperite välja-
õppel teostatakse sihtimise- või laskehar-
jutusi lennuki mudeli pihta, milline on otse
pealelennul, siis see on asjata kulutatud
aeg, kuna tegelikus olukorras seesuguse
lennuki pihta ei tohi lasta, vaid pea b
end varjama. Nii hävitus-, luure-
kui ka r.-lennukeil, milliseid on ette näha
teatavil olukordadel maapealsete märkide
vastu võitlemisel, on kõigil varustusel pai-
galseisvad ettepoole suunatud kuulipildu-
jad. Kuigi nende kuulipildujate tulistamise
aeg teatava punkti vastu on võrdlemisi pii-
ratud, on aga nende tule tagajärjed väga
mõjuvad, seepärast ka seesuguse kuulivihu
alla sattudes on kaotusd väga suured.

Rünnaklennukeil peamiseks relvaks on
pommid, millised rünnaku ajal vabastatakse
lennukilt kaaslendaja poolt. Nagu eespool
nägime, peab madalal lennul pommitades
äärmiselt hoolega sihtima. Seega juba tea-
tav aeg enne pommide vabastamist peab
kaaslendaja kogu oma tähelepanu koonda-
ma täpsale sihtimisele ega saa sel ajal ene-
sekaitseks midagi ette võtta. Seda aega

peavad nüüd kõik laskurid ära kasutama lennukite tulistamiseks. On vabastatud pomm jõudnud maapinnale, ei järgne veel kohe plahvatus, vaid see sünnib mitte varem kui 3—4 sek. järele. Ka selle aja jooksul võib veel lennukit tulistada. Hiljem peab aga end tingimata varjama, sest järgneb pommide plahvatus. Niipea kui pommide plahvatused on läbi, peavad kõik laskurid oma tule juhtima lahkuvaile lennukitele. Eriti need, kes asuvad otse lennuki all, sest neist üle lennates ei saa lennuk end millegagi kaitsta, on ise aga eemalduedes kõige paremini tabatav märk.

Kõike seda aga korrapäraselt läbi viia nõuab eeskujulikult väljaõpetatud ja disiplineeritud laskureid. „Madalad“ rünnakud hästi väljaõpetatud ja varustatud kõrge moraaliga vägede vastu võivad põhjustada ründavaile lennukiväe üksustele suuri kaotusi.“ (Juhi käsiraamat lk. 284.) Kahtlemata juba sõjapidamise esimesil päevil teostab vaenlane üksikuid rünnaklende. Niipea kui vaenlane aga neil esimestel lendudel satub kohe eeskujulikult korraldatud õhukaitse relvade tule alla ja kannab tõsisid kaotusi, võime ütelda, et oleme saavutanud väga suure edu. Esimene mõjuvalt antud vastulööök on juba moraalselt mitu korda mõjuvam, kui hiljem saavutatud palju suuremad võidud.

Lõppsõna.

Lennuasjanduse erikirjanduses, kus aga iganes on juttu lennukite kasutamisest, mainitakse kõikjal lennukite ülesannete juures otsest tule võitlust maapealsete märkide vastu.

Üldjoontes võiks veel märkida meie lähemate naabrite suhtumist sesse küsimusse. — Idanaaber — r.-lennukite tuliseim arendaja, kes r.-lennukitele näeb tulevikusõjas väga laialdase tegevuse. Lõunanaaber — oma lennukiväe soetamise ja täiendamise alal taotletakse osaliselt kolonel Baschko tõeks-

pidamisi (Militarais Apskats nr. 6 1936 a.), kus kaaluvamaks lennukiväe liigiks on hävituslennukid. Viimased aga, peale eriliste r.-lennukite, on sobivaimad r.-lendude teostamiseks.

Põhjanaanaber — peab lugu r.-lendudest kui erilisest lennukiväe lahingupidamise viisist, mis eriti sobiv nende maastikul. Seal vastava väljaõppe saanud omad lendurid suudavad täiel määral ära kasutada maastiku poolt pakutavaid soodustusi nii ootamatuse saavutamiseks kui ka varjumiseks. Võõral lenduril on aga Soome maastiku järele madalal lennul väga raske orienteeruda.

Meie LE ei näe küll ette r.-lennukeid kui erilist lahingulennukite liiki (§ 41), kuid näeb ette üldsõnaliselt lennukite kasutamist maapealsete märkide vastu, andes selle ülesande peamiselt luure- ja hävituslennukite hooleks (§ 47). Lähemalt kui LE, määrab rünnaku ülesandeid täitva lahingulennukiväe ülesanded ära JE (§ 185) öeldes: „Lahingu otsustavatel hetkedel lahingulennukiväe osad võtavad osa jalaväe lahingust. Nende tegevus tuleb kokkukõlastada jalaväe tegevusega...“ Seega on meie vastavates eeskirjades sellel alal isegi võrdlemisi kindlad piirjooned tõmmatud, millised ühtlasi on vastava väljaõppe suunamise aluseks.

Et täita lennukitega r.-ülesandeid, selleks peab kohaseid lennukeid olema võimalikult suurel arvul. Sellest olukorrast võivad rahuldava lahendusega välja tulla ainult suurriigid, kus lennukite, kui midu nii kalli sõjavarustuse muretsemine ja üksikasjalik liigitamine ei tekita majanduslikke raskusi. Väikeriigid, kellel aga pole võimalik muretseda enesele suurearvulist lennukiväge, ega seda üksikasjadeni liigitada, peavad silmas pidama seda, et neil oleks lennukeid, milliseid saaks vajaduse korral edukalt kasutada niitva lennu rünnakute teostamiseks.

Bibliograafia.

Kaitse soomusmasinate vastu.

1936. a. ilmus saksa kindralstaabi majori A. von Schelli raamat „Kampf gegen Panzerwagen“, milles käsitletakse soomusmasinate vastu võitlemise probleemi.

Seni pole ilmunud avalikkusele saksa ametlikke eeskirju, millistes käsitletakse

soomusmasinate vastu võitlemist. Kuid pole kahtlust, et just sakslased omavad suuremaid kogemusi soomusmasinate vastu võitlemise alal juba Maaõhukasõja päevilt.

Seetõttu pole huvituseta vaadelda, kuidas suhtutakse saksa sõjaväelistes ringkon-

dades soomusmasinate vastu võitlemise probleemisse üldse.

Kõne all olev raamat on seda huvitavam, et tema autor on Berliini sõjaakadeemia professor ja raamatu eessõna on sama akadeemia ülemalt kindral Liebmann'ilt, s. o. raamat on koostatud isikutelt, kellele pole võõrad sakslaste seisukohad antud küsimuses.

Käsitletavas raamatus ei anta konkreetset lahendust soomusmasinate vastu võitlemise konkreetse olukorra raamides.

Seevastu püütakse selgitada üldiselt:

— vastase soomusmasinate võimalikku tegevust mitmesugustes lahingu faasides;

— soomusmasinate vastu võitlemise võimalusi vastavalt ülalpool selgunud soomusmasinate tegevuse viisidele.

Küsimuse vaatlemisel autor võtab aluseks:

— et saksa jalaväe diviisis on (1936. a. algul) 54 tt kahurit (3 rüg. à 9 tt kahurit ja diviisi tt srt. grupp — 27 tt kahuriga);

— et operatiivselt diviisi teotseb normaalselt korpuse koosseisus ning on tiibadelt kaetud naaberdiviisidega.

Raamatus käsitletakse üksikasjalisemalt soomusmasinate võimalikku tegevust ja selle vastu võitlemist mitmesugustel lahingufaasidel järgmiselt:

1. **R ü n n a k u l** (Panzerschutz von Marschkolonnen) on karta peajasjalikult vastase luureosade soomusmasinate kallaletunged. Sellest järgnevalt on vaja kaitsta rännaku kolonnide alge soomusmasinate kallaletungide vastu. Selleks rügemendi tt relvade kompani liigub jaotatult rühmadena rännakkolonni vahel selliselt, et rühmad suudaksid kiirelt asuda kolonnide alges liikuvate jalaväe osade kaitsele vastase soomusmasinate vastu.

Diviisi tt kahurid liiguvad algul üldises autode kolonnis, hiljem hüpetena rännakkolonni vahel. Nad jäävad igal juhul diviisi ülema käsutusse ja saavad lahinguülesanded divülilt.

2. **H a r g n e m i s e l** (bei der Entfaltung) on karta vastase tankide kallaletunge kohalikkude ja piiratud eesmärkidega (Örtlich begrenzten Angriff von Kampfswagen)*.

Tt relvade ülesandeks siin on kaitsta esijärgus olevaid jalaväe osi soomusmasinate kallaletungide vastu. See ülesanne lasub eeskätt rügemendi tt relvadel, tarbekorral

*) Siin nähtavasti on jutt säärastest eelkallaletungidest (engagement), nagu see on ette nähtud prantsuse eeskirjades. K. L.

selleks rakendatakse tegevusse aga ka diviisi tt srt. grupp.

Sellel lahingufaasil autor rõhutab eriti:

— luurevajalikkust, et suuta rakendada tegevusse tt relvi tõhusamalt;

— hargnemise teostamist säärasel maastikul, kus soomusmasinate tegevus pole võimalik kõikjal (vähemalt, et soomusmasinate tegevus oleks raskendatud maastiku tingimustest). Autor märgib, et sääraseid maa-alad omavad võrdse tähtsuse vastase vaatluse eest varjatud aladega.

3. **K a i t s e l** (bei der Verteidigung) peab uskuma alati, et vastane saab kasutama soomusmasinate, eeskätt tankide tugevust ja kiirust ja püüab realiseerida ootamatust.

Autor arvestab, et ühe km laiusel rindel võidakse saata kallaletungile kuni 100 tanki ning leiab, et saksa diviisi tt relvade arv sarnasel juhul ei ole küllaldane.

Edukaks võitluseks soomusmasinate vastu olevat siin vaja:

— valida kaitsepositsioon selliselt, et ta oleks kaetud eest loodusliku tõkkega, mis oleks tankidele läbistamatu või vähemalt raskendades nende liikumist;

— kunstlikkude tõketega ja tt miiniväljadega täiendada looduslikud tõkked selliselt, et vastase tankide tegevus oleks tahes-tahtmata kanaliseeritud teatavatesse suundadesse ja rajoonidesse;

— neile suundadele koondada kõik tt relvad, asetades neid juba ettevalmistusel positsioonidele.

4. **V i i v i t u s l a h i n g u s** (beim hieltenden Widerstand) diviisil võib tulla korraldada kaitse kuni 20 km laial rindel, sealjuures vastane püüab tankide läbimurdega vallutada maastikuesemeid kaugel kaitsja seljataga.

Viiivituslahing viiakse läbi vastupanuga piiratud aja jooksul üksteisele järgnevatel positsioonidel. Et kaitse soomusmasinate vastu oleks tõhus, on vaja, et ta oleks ette valmistatud. Praeguse tt relvade arvu juures pole võimalik luua pidevat kaitset, näiteks kahel üksteisele järgneval positsioonil. Säärasel olukorras autori arvates ainsaks lahenduseks on see moodus, et tt relvad koondatakse ühele positsioonile, samal ajal pioneerid organiseerivad teist positsiooni soomusmasinate vastu kaitse mõttes, püüdes luua vähemalt niisugust olukorda, et sel teisel positsioonil vastase tankide tegevus oleks kanaliseeritud teatavatesse suundadesse. Eelmise positsiooni mahajätmise kor-

ral osa tt relvi visatakse kiiresti teisele positsioonile mainitud suundade kaitseks.

5. Kallaletungil ja jälitamisel nõutakse tt relvade liikumist võimalikult lähedal esimesele ešelonile, et suuta lüüa tagasi vastase soomusmasinate vastulööke.

Raamatu lõpul toodud kokkuvõtetest väärrib märkimist autori arvamus, et praegu diviisis käsutuses olev tt relvade arv ei olevat küllaldane ja eriti, et jalavägi olevat nõrgalt varustatud kaitseks soomusmasinate vastu *). Tema arvates soomusmasinate vastu võitlemise abinõud ja nende jaotus peaks kujunema järgmiselt.

- jalaväerühmades ja -kompanides 20—22 mm tt püssid ja miinid;
- jalaväepataljonis — suurekaliibrilised tt kuulipildujad;
- jalaväe rügemendis praegused tt kahurid (37 mm);
- diviisis peale harilikkude tt kahurite luua n. n. tangihävitajate (Panzerjäger) üksused, mis oleksid varustatud mootorijõul liikuvatele soomustatud alustele monteeritud tt kahurite ja tt kuulipildujatega.

Kokkuvõetult:

Kõne all olev raamat näitab selgesti, kui suurt tähtsust omistatakse tänapäev saksa sõjaväes soomusmasinate vastu võitlemise probleemile.

Ta näitab ka, et olemasolevaid relvi ja

nende kasutamise viise ei peeta veel kaugeleki täiuslikkudeks, vaid need on veel katsetamise ja uurimise ajajärgus.

Raamatus toodud põhimõtetest väärivad märkimist järgmisel:

a) Võitlus soomusmasinatega on lahutamatu osa maavägede taktikalisest tegevusest. Järelikult selle küsimuse lahendamine kuulub üldjuhtide otsustamisele (see pole mitte ainult tt relvade üksuste ülemate asi).

b) Selle võitluse tulemused on otseselt seotud luure tulemustega. Kui luurega avanes võimalus teha kindlaks õigeaegselt vastase soomusmasinate võimalik tegevuserajoon, siis tt probleemi lahendus on tunduvalt kergem. Kui neid andmeid ei ole, siis soomusmasinate vastu võitlemise abinõud tuleb asetada positsioonile a priori. Säärane tegevus eeldab, et maastik oleks uuritud põhjalikult soomusmasinate tegevuse võimaluste ja nende vastu võitlemise mõttes.

d) Võitluses soomusmasinate vastu kõige olulisem on küsimus, kuidas kaitsta jalaväge vastase soomusmasinate kallaletungide vastu, sest jalavägi üksinda pole suuteline võitlema soomusmasinatega.

e) Praegusel ajal relvade arv, mida võidakse kasutada võitluseks soomusmasinate vastu, on piiratud. Selletõttu neid relvi tuleb kasutada koos passiivsete s/masinate vastu võitlemise abinõudega.

K. L.

Itaalia sanitaarne organisatsioon ja sõjavägede tervislik seisukord Itaalia-Abessiinia sõjas

(3. oktoobrist 1935 — 9. maini 1936.)

Prof. Dr. Sir Aldo Castellani, Graf Chisimaio (kokkuvõetult tõlkinud san.-kapten B. Voogas).

Sõja kestel ulatus Itaalia sõjavägede arv kuni 500 000 meheni. Lisaks sellele võttis sõjast osa veel üle 100 000 valge töölise. Esmakordselt ajaloos paisati nii suur hulk valgeid väeosi troopikalisse piirkonda.

Arvestades koloniaalsõja eritingimusi oli valitsuse juhil selge, et sanitaarteenistuse ettevalmistused on sama tähtsad kui teised sõjalised ettevalmistused.

*) Ka teiselt saksa sõjaasjatundjalt on avaldatud arvamusi, et praegune tt varustus olevat puudulik. Nii „Militär-Wochenblatt“ 1935. a. (juulikuu number) pealkirja all „Tangitõrje pataljonis“ kirjutatakse, et praeguse 37 mm tt kahuri praktiline laskeulatuse olevat liiga väike ja et pataljoni relvastus tuleks täiendada kuue Oerlikoni 20 mm tt püssile sarnaneva relvaga.

Sanitaar-organisatsiooni ühtlustamise ja san.-teenistuse korrapärase funktsioneerimise otstarbel loodi san.-peainspektori koht kogu Ida-Aafrika — nii sõjaväe- kui ka koloniaal- ja kodanlise san.-teenistuse jaoks.

Sõja kestel oli Aafrikas:

1) San.-asutusi

135 etapi- ja rindelaatsaretti (iga etapi-laatsaretil oli bakterioloogiline laboratoorium ja röntgenikabinett),

55 lendambulantsi,

13 kirurgilist üksust,

15 radioloogilist ambulatooriumi,

11 hambaarstimise ambulantsi,

4 kesklaboratooriumi,

12 desinfektsiooni jaoskonda,

6 sanatooriumi,

139 joogivee mürgitaks tegemise asutist, 4 san.-varustise kogumisladu.

Peale selle meriväel oli 8 hospitalilaeava ja 20 laatsaretti piki randa, õhuväel — 22 laatsaretti ning koloniaalne san.-teenistus andis mõlemas Eritrea ja Soomalimaa koloonias sõjaväe san.-teenistuse käsutusse 30 laatsaretti, haigeasutusi ja laboratooriume.

2) arstilist ja san. personaali

a) arste:

maaväe san.-ohvitseri	. 1889
mereväe „ „	. . 117
õhuväe „ „	. . 42
miilitsa „ „	. . 316
koloniaalarste	. . . 120

Kokku 2484

Lisaks sellele olid abiks sõjaväe arstidele veel 6 erafirmade arsti.

Suurem osa arstidest sooritas Roomas enne ärasõitu Aafrikasse kursuse troopikahaiguste üle.

b) farmatseute oli maaväes — 178 ja mereväes — 10.

c) Itaalia Punase Risti õdesid, kes sooritasid enne ärasõitu Aafrikasse kursuse troopikahaiguste alal oli 384 ning muid õdesid — 200.

d) sanitarid oli maaväes 15 500 ja mereväes 639.

e) sõjaväe vaimulikke oli maaväes 268 ja mereväes 10. Vaimulikud, kes küll ei kuulunud otseses mõttes san.-organisatsiooni, veetsid suure osa ajast laatsarettides, trööstides ja tõstes kannatanute meeleolu.

Kogu san.-organisatsioon töötas laitmatult.

Edasi prof. Castellani käsitleb san.-teenistuse tulemusi, puudutades eriti neid haigusi, millised üldiselt ja peamiselt tabavad sõjaväe koloniaalsõdades.

M a l a a r i a. Paljudes mineviku sõdades, koloniaal- kui ka mitte koloniaalsõdades, on malaaria olnud alati suureks nuhtluseks.

Maailmasõjas (1914—1918) näiteks oli Inglise ja Lõuna-Aafrika väeosadest, millised teotsesid Ida-Aafrikas, aja vältel 03.04.1916 — 27.10.1917 võetud hospitalitesse vastu 3036 ohvitseri ja 104 666 sõdurit haigestunud malaariasse.

Itaalia-Abessiinia sõja kestel aga oli Itaalia $\frac{1}{2}$ -miljonilise sõjaväe kohta kõigest 1241 tüsilitusteta malaariajuhtumit ning ainult 23 surmajuhtumit kuriloomulise malaaria tagajärjel. Maailmasõja kogemuste põhjal oleks võinud arvata vähemalt 200 000 haigusjuhtumit.

Malaaria vastu võitlemise peamiseks abinõuks oli chinini profülaktiline tarvitamine — 3 tabletti (60 cg.) päevas enne sööki. Chinini tarvitamisel eeskju näitasid kõrgemad väejuhid, mis märksa kergendas teostada malaaria vastu võitlemist.

K õ h u t õ b i on alati olnud suureks nuhtluseks sõdade ajal.

Itaalia-Abessiinia sõjas oli 453 kliinilist düsenteeria juhtumit ühe surmajuhtumiga ja sellegi juhtumi surmapõhjuseks oli kõrvaline tüsistus. Varemate koloniaalsõdade kogemuste põhjal võis arvata vähemalt 80—100 000 haigestumise juhtumit 3—4000 surmajuhtumiga.

K õ h u - j a p a r a t ü ü f u s e haigeid oli sõja kestel 458, neist 161 surmajuhtumit. Varemate sõdade kogemuste põhjal oleks võinud oodata vähemalt 50 000 haigusjuhtumit paljude tuhandete surmajuhtumitega.

Profülaktiliselt tarvitati segavaktsiini.

T ä h n i l i s t t ü ü f u s t polnud ühtegi juhtumit (piinlik puhtus väeosades!), samal ajal Abessiinia sõjaväes oli ligi 20 000 haigusjuhtumit.

T a a s t u v a t t ü ü f u s t, mis tavaliselt tähnilise tüüfusega koos käib, oli 17 ilma surmajuhtumita.

R õ u g e h a i g e i d oli üks, mis lõppes tervenemisega.

K u u m a r a b a n d u s t oli 30 juhtumit ühes 7 surmajuhtumiga.

Peamiseks kaitseabinõudeks olid:

- 1) vastavate kiivrite kasutamine,
- 2) alkoholi keeld,
- 3) rännakute piiramine miinimumini, kuna väeosi transporteeriti motoriseeritud veoabinõudega.

B e r i - b e r i haigust oli ainult üks juhtum ja seegi pärast sõja lõppu.

S k o r b u u t i — ühtegi juhtumit.

Ä r a h o i d m i s e abinõuna tarvitati sidrunit (Vitamiin C).

P i d a l i t õ b i, mis Abessiinias kaunis levinud, — ühtegi juhtumit.

K a t k u — ühtegi juhtumit.

K o o l e r a — ühtegi juhtumit.

M ü r g i s t e u s s i d e h a m m u s t u s e d ja **v i g a s t u s e d m e t s l o o m a d e l ä b i** — ühtegi surmajuhtumit, välja arvatud ainult üksikud pionersõdurid, kes kogemata vette kukkudes said krokodillide saagiks.

V ä h e m a t ä h t s u s e g a k o l o n i a a l s õ j a h a i g u s e d.

D e n g u e p a l a v i k (troopika äge infektsioonhaigus). Maaväes 5 juhtumit. Mereväes Massana piirkonnas oli haigus kaunis laialt levinud. Ühtegi surmajuhtumit.

Nahahaigustest tulid ette: lichen tropicus, „Stechfloh“ ja epidermophytosis inqualis, millised aga ei takistanud sõjaväelasi teenistust edasi kanda.

Kokku võttes Itaalia sõjavägede tervislik seisukord oli sõja kestel alati suurepärane. Tegelikult, kui uskumatult see ka ei kõla, oli vägede haigestumise koguarv ja surevus Ida-Aafrikas väiksem, kui haigestumiste ja surmajuhumite koguarv kodumaa sõjaväes. Silmatorkav on veel asjaolu, et varemals koloniaalsõdades surevus haiguste tagajärjel on alati olnud määratu suur ja alati kõrgem, kui surevus sõjahaavade tagajärjel.

Itaalia-Abessiinia sõjas aga haiguste tagajärjel surnute arv oli märksa väiksem kui sõjahaavade tagajärjel.

Itaalia sõjavägede kaotused sõjas olid:

a) lahinguväljal ja haavade tagajärjel:

ohvitserid	119
sõdureid	980

Kokku 1099

b) haiguste tagajärjel:

ohvitserid	22
sõdureid	577

Kokku 599

Ameerika erikirjasaatja Rohrbaugh kirjutab 10. 07. 1936. a. Addis-Abeba'st:

„Abessiinia armeedes haigete arv oli kohutavalt suur: rohkem kui pooled sõjaväelastest põdesid kõhutõve; skorbuut laastas lõunaarmeed, rõuged Mulughieta põhjaar-mees nõudsid iga kümnennda mehe ohvriks. Dessie's möllas kopsupõletik. Tähniline tüüfus röövis lühikese ajaga hulki inimesi. Malaria ja taastuv tüüfus olid laialt maad võtnud. Naised ja lapsed läksid tuhandete viisi sõduritega rindele, kuid vähesed tulid tagasi, kuna nad surid haiguste tagajärjel.

Punase Risti arstid asjata nägid suurt vaeva sõjavägede abistamisel: nende raske töö kandis vilja ainult väikestes piirkondades. Suuremalt jaolt haigus ja nälg riisusid sõjaväge.“

Muljeid

Saksa 1936. a. manöövreilt.

Inglise kol.-ltn. H. G. de Watteville, kel on olnud võimalus jälgida Saksa sõjaväe 1936. a. sügismanöövreid, avaldab oma muljeid „Journal of the United Service Institution'is“. Manöövrid toimusid 21.—25. sept. Eisenach, Marburg, Frankfurt, Schweinfurth'i rajoonis ja omasid eesmärgiks har-

jutada vastase tiivahaaramist. Manöövritest võtsid osa: sinisel poolel — IX korp., 1., 19. ja 20. div.; ja punaste poolt — V korp. 10. ja 15. div.; kokku mõlemal poolel ümmarguselt 50 000 meest.

See oli õieti uue armee esimene suurem taktikaline õppus, seega siis teatava määrani paraadesinemine, kust kol.-ltn. de Watteville näib olevat saanud praeguse Saksa sõjaväe kohta üldiselt hea mulje. Ajateenijatest sõduritest osa oli teenistuses teist aastat ja osa alles astunud teenistusse; vaatamata sellele oli nende moraal, distsipliin ja vilumus väliteenistuses hea. Ohvitseri vähe; kuski polevat näha olnud rohkem kui 2 meest kompanis ja patareis. Puudus olevat ka allohvitseridest. Juhtkonna esinemine isiklikult ja alluvatega käitumisel ning nende tegevuse juhtimisel jätvat hea mulje. Näib, et Reichswehri head traditsioonid on uue armee poolt omaks võetud.

Võitlusviisid modernsed. Jalavägi väga painduv teotsemisel ja maastiku kasutamisel. Suurtükivägi tulistab ainult hästi valitud kinnistelt positsioonidelt. Moondamine hea ja kiire, eriti vaatluse vastu õhust. Jalaväelased kasutasid moondamiseks puuoksi ja teraskiivrite (manöövritest osavõtjad olid kõik kiivrites) katmiseks rohtu. Märkimisväärset uudist moondamise alal näha ei olnud.

Tt suurtükk (37 mm — 50 mm?) omab kilbi, lahtivõetava aluse ja on monteeritud erilisele teise veoki külge haagitavale vankrile. Näib, et (veokite arvu järele otsustades) selle suurtüki tarvis kaasasveetava laskemoona arv on suur.

Div. tt pataljon (3 komp.) olevat hõlpsasti jaotatav — tarviduse korral juurdeandmiseks väeosadele, ja väga liikuv, arendades kõrvalteedel ja isegi maastikul kiirust kuni 33 km tunnis (20 ingl. miili). Üksikute suurtükkide moondamine maastikul väga hea.

Diviisi motoriseeritud luureüksus koosneb: soomusauto komp.; 2 jal. komp. veoautodel (tulevikus mootorratastel); tt üksus, kuhu peale tt relvade kuulub veel kergeid jal. mortiire; kuulip. komp. Kol.-ltn. de Watteville'i tähelepanekute järgi selle üksuse taktika on järgmine: jal. komp. toetatud kuulip. komp. loovad kontakti vastasega; nende kätte all nihutatakse ette tt relvad ja jal. suurt., kui seda tarvis; soomusautod liiguvad edasi ühelt taktikaliselt punktilt teisele hüpetega.

Rk vedamiseks kasutatakse 4- ja 2-hobuse vankreid, millistele on paigutatud vas-

tavalt 2 ja 1 kuulip. Neist esimest tüüpi rakendit kasutatavat kuulip. kiireks viskamiseks, kuhu seda tarvis, kuna viimane jälle võimaldavat tulistamist veokilt relva maha võtmata, kol.-ltn. de Watteville ei leia siiski, et 4 hobusega rakend annaks erilisi paremusi, võrreldes 2-hob. rakendiga.

Jal. div. olevat motoriseeritud, kuid ka hobuveokeid olevat näha, eriti kaugemal tagalas liikuvates voorides. Inglise olevat saanud mulje, et div. motoriseerimist ei teostatagi täies ulatuses, sest idas (Poola, Vene) paljudes kohtades ei saavat kasutada muid veokeid peale hobuse-vankrite.

Manöövritel esines üks kergetangi rüg. Masinad (kahe mehe tarvis) selles rüg. olevat kõrgeväärtuslikud, kuid tegevuses nad olevat saavutanud võrdlemisi vähe edu — põhjusel, et Saksa sõjaväes jalaväeosad on rikkalikult varustatud tt relvadega. Tankide manöövrit vastase tiiva haaramiseks kol.-ltn. de Watteville ei näinud, samuti nagu tal ei näinud korda näha ka soomusjõudude vastaseid tanke. Olevat olnud kuulda, et kergetank tahetakse asendada raskega ja soomusdiviiside arvu suurendada 5-ni.

Mootorsõidukitega olevat väeosad varustatud hästi, eriti side- ja pioneriosad. Mootorratastest vanem, seni tarvitusel olnud tüüp olevat asendamisel uuega, mis on konstrueeritud eriti sõjaliseks otstarbeks ja omab väga tugeva masina. Selliste uute ratastega varustatud rühm tegevat nii vähe müra, et tema lähenemist on kuulda ka siis, kui ta liigub suure kiirusega, olles mõnesaja meetri kaugusel.

Diviiside õhukaitse varustus paistvat olevat puudulik, mis on seletatav sellega, et õhukaitset rindel teostavad erilised õhukaitseüksused, mis alluvad lennuväejuhatusele ja milliste isiklik koosseis kannab isegi lennuväemundrit. Nende õhukaitse osade ümberpaigutamised teostuvat rippumatult diviiside liikumistest, kuid nähtavasti ikkagi teatavas kooskõlas viimastega. Õhukaitse osad koosnevad 4-suurtükilistest patareidest, osaliselt varustatud 8,8 cm suurtükki-dega, milliste toru pikkus 50 kal. Suurt. alus võimaldab neile kiiret liikumist. Patarei on täies ulatuses motoriseeritud, varustatud kõige moodsamalt, sealhulgas ka elektri abil töötavate sihtimisabinõudega. Patareides kasutada rasket tüüpi helgiheitjaid.

Jalaväes olevat varustusel erilised kolmalad, tulistamiseks lk madalalt lendavate lennukite pihta.

Kummagi poole käsutuses oli 3 lennu-

väe eskadrilli. Kol.-ltn. de Watteville'il ei näinud korda näha nende koostöötamist kalaletungivate tankidega; madalalt lendavate lennukite tegevust ta olevat näinud ainult ühel juhul. Seevastu aga sooritati terve rida õhust pommitamisi, millistes üks lõpes õhulahinguga. Üldiselt olnud aga raske lennuväe tegevust lähemalt jälgida.

Lõpuks tuuakse veel Saksa uue jal. diviisi koosseis, mis on järgmine: staap: 3 jal. rüg. à: staap, r.-luur. rühm, 3 pat. à 3 l.-komp. (igaüks 27 kk), 1 kerg. mort. komp., 1 rk komp.; 1 soomusautode üksus; 1 luureüksus; suurtükivägi: 1 väljahaub. rüg. à 3 kolmepatareilist divisjoni, 1 raske-suurt. rüg. ja 1 tt relvade komp.; 1 väljasaand. üksus; 1 sideüksus; 1 pioneripataljon.

Lisaks kõigele sellele oleks huvitav veel märkida, et — nagu kuuleb „Manchester Guardian“ Hispaania rindelt — olevat Saksa õhukaitse suurtükid seal edukalt sooritanud eksami ja osutunud kõigiti otstarbekohasteks. Lennukid seevastu osutunud lahinguvõimelt nõrgemaks N.-Vene omadest. Kergetank olevat samuti hea, kuid mitte küllalt võimas kindlustatud positsioonide ründamiseks, kus ta vajab keskmiste ja raskete tankide toetust. Üldse ei andvat tankide tegevus raskel maastikul soovitavaid tagajärgi. Samuti ei olevat väljavaateid teostada edukalt kallaletungi, kui seda toetavad ainult väikesed, kuigi ka hästi liikuvad motomeh. osad. („Polska Zbrojna“.) Kk.

SOOME.

„Sotilasaikakauslehti“ nr. 1 ja 2 — 1937.

Kol.-ltn. M. Vihma. — „Kiirus kompani ohvitseride juhtimisoskuse väljaõpetamisel.“
Mjr. E. Bremer. — „Mõningaid vaateid väikeriigi õhukaitse korraldamisest.“

Autor oma artiklis käsitleb lühidalt lennuväe tegevuse, raudtee, elukeskuste ja tehaste, välivägede, rannakindluste, sõja- ja kaubalaevastiku tegevuse kaitset õhuohu vastu.

Kaitse raskuspunkt lasub peamiselt passiivsetel vahenditel ja viisidel, kusjuures passiivse õhukaitse kordamineku peaeeldusteks on järgmised asjaolud:

— pidev, kiiresti ja kindlasti teotsev õhuvaatlusvõrk üle riigi. Selleks on vaja teostada vastava personaali õpet.

— Vastase salaluure tegevuse takistamine. Passiivsed abinõud on tõhusad vaid seni, kui need suudetakse hoida vastase eest saladuses.

- Liigsuur avameelsus, nagu riigi traatühendusi paljastavate skeemide avalik levitamine, on kahjulik.
- Passiivse õk eest hoolitsejatele isikutele peab andma käsuandmise õigused.
- Passiivse õk eest hoolitsejail ja vastutajail peavad olema ka vastavad teadmised.

Mjr. M. Oinonen. — „Mõtteid meie vee-
kogude mõjust lahingutegevuses.“

„Lähenedamise organiseerimisest teedeta
metsamaastikul.“ (Suvel — Ref).

Hargnemiskäsule (rügemen-
dist kõrgemale) peab juurde lisama skeemi,
millest selguvad üksuste rühmitusrajoonid.

Liikumiskiirus on tahtmatult vahelduv (takistused teel). Mahajäänud osade juhid peavad hoolitsema sidepidamise eest eelliikuvatega, liikumiskiirust suurendamata. Peatused ei ole soovitavad ilma vanema juhi loata.

Peatuste puhul peab vanem juht alati allüksustele teatama selle kestuse, mis võimaldab alluvatele juhtidele teha korraldusi meeskonna puhkuseks.

Raskel metsamaastikul peatused teha selgemini eralduvail joontel (ojad, sihid, metsaservad jne.); nende keskmine kaugus üks teisest võib olla 2 km, kergemal maastikul — kaugemal. Hargnenud pataljonid ei tohi omal algatusel teha vahepeatusi. Õige suuna alalhoidmiseks tuleb anda „kompassi suund“ kõigile allüksustele, et vältida olukorrast tingitult eraldi liikuva, üksiku allüksuse eksimist.

Pataljoni raames on soovitav kasutada alusosa (suunav üksus). Kahe pataljoni esijärgus olles on teine neist aluspataljon, kes saadab ette alusosa.

Alusosa koosneb viiest või kolmest piilkonnast allohvitseride juhatusel (1+6). Alusosa juhiks on rühmitaja, kelle mehed moodustavad piilkonnad. Ta liigub aluspiilkonna (keskmise) juures, seal ka rühmanem.

Suunapidamisel on alusosa juhil abiks aluspiilkonna juht (kaardiga), üks virgatsitest (kompassiga), selle ees suunav mees ja taga sammudelugeja ajamõõtjaga. Ülejäänud piilkonnast teotsevad vaatlejatena — kaks, teevajana — üks ja märkmete tegijana — üks mees. Piilkonnad liiguvad üks teisest umb. 50 m kaugusel ja ühel joonel.

Alusosa hoolitseb ainult suunapidamisest.

Mõnikord on tee märkimine piilkonna poolt soovitav.

Silmsideme hõlbustamiseks on sidemeestel soovitav kanda varrukal valget linti ja järelliikuvale mehel (märkmete tegija) mütsi tagaosal valget märki.

Üksuse ja alusosa vaheline distant ei tohi olla alla 50 m. Tarbe korral määratakse vahele sidemehi.

Ühe kompani liikumisel eraldi aitab suuna pidamiseks vaid ühest piilkonnast.

Suuna kontrollimine jääb patüli korraldusel adjutandi ülesandeks.

Rügemen-
dist lähenedamisel kõrvutuliikuvad pataljonid võivad üks teisest eemalduda raske maastiku tõttu (sood, järved). Ühendusepidamine omavahel osutub raskeks ka sidemeeste kaudu. Niisugustel juhtudel tuleb anda igale pataljoni oma suunad ja joon, kuhu nad peavad välja jõudma.

Kõik juhid peavad liikuma neile määratud kohtadel. Mõne osa rivistusest välja saatmisest peab naabreid informeerima. Ühenduse pidamine voo-
riga (liiguvad teedel) sünnib raadio teel. Peale selle hooldusüleml peab teadma väeosa liikumistee, peatuskohad ja ajad, et tarbe korral astuda temaga ühendusse virgatsite abil.

Lähenedamisrühmituse vormid peavad olema lihtsad. Kui on oodata kokkupõrget vastasega, peab lahinguvalmistust võtma arvesse. Seepärast esijärgus liiguvad osad peavad olema kõrvuti (laial rindel); neilt nõutakse tulevalmistust. Üksused teises jär-
gus liiguvad üks teisest taga; neilt nõutakse manöövrivalmistust.

— Kpt. M. Tera. — „Tehnika ja relvatehnika.“

Autor esitab rea vastuväiteid mjr. Jär-
vise artiklile „Väiteid meh. ja m. meh. osade tõrjest.“

— Mjr. A. Järvinen. — „Tangitõrjest
veelgi.“

Autor toob vastuväiteid kpt. Tera tõeks-
pidamistele.

— Ltn. V. Makkonen. — „Tehnilisi
vaatekohti telefonikõnede pealtkuulamise
korraldamisest.“

—r.

Tagavaraväe-ohvitserid!

Tellige ja lugege
„Sõdurit“

Juriidilised küsimused.

1. Küsimus: Missuguse ametikoha järgi on õigustatud saada elukoha muutmise puhul maksetavat tasu rühmaülema ametikohal teeniv ohvitser, kes kuni üleviimiseni ajutiselt täitis endises väeosas pikemat aega allüksuse ülema kohuseid ja selle ametikoha järgi ka palka sai?

Vastus: Sõjaväelaste paigutustasude seaduse (RT 71—1935) § 5 järgi elukoha muutmise puhul maksetava tasu arvutamise aluseks on paigutatava endise ametikoha palk. Ohvitseride teenistuskäigu seadluse (RT 85 — 1931) § 105 järgi ohvitserile, kes on määratud ajutiseks kohustetäitjaks, jääb alale tema endine ametikoht.

Seega viimasena tähendatud seadluse eeskirja mõtte kohaselt ajutise kohustetäitja ametikohaks ei loeta seda ametikohta, mille ülesandeid ta ajutiselt täidab, vaid ametikohta, mille ülesandeid ta alaliselt täidab, s. o. alalist ametikohta. Järelikult tuleks ka ajutise kohustetäitja suhtes tema endiseks ametikohaks sõjaväelaste paigutustasude seadluse § 5 mõttes lugeda tema alalist ametikohta, mitte aga ametikohta, mille ülesandeid ta ajutiselt täidab.

Kuna küsimuse all oleva ohvitseri alaliseks ametikohaks enne üleviimist oli rühmaülema ametikoht, siis järelikult on tema üleviimisel õigustatud saada elukoha muutmise puhul maksetavat tasu sama ametikoha, s. o. rühmaülema ametikoha järgi.

2. Küsimus: Kas üleajateenijate liitkogu on õigustatud maksustama väeosa aastapäeva pühitsemisega seotud kulude katteks ka neid üleajateenijaid koguliikmeid, kes teenistuslikult sellesse väeosas ei kuulu?

Vastus: Sõjaväe üleajateenijatekogu põhikirja (RT 112—1927) § 58 teise lõike järgi igasuguste meeelahutuste korraldamise, mis seotud rahaliste kuludega, otsustab üldkoosolek, kusjuures rahaline osavõtmine on sunduslik kõigile alalolevatele liikmetele, kui otsus on tehtud koosoleku $\frac{2}{3}$ häältega ning väeosa ülema poolt kinnitatud. Sellejuures ei või sarnaste juhtumiste puhul iga üksiku liikme osamaks aasta jooksul lõusta üle 5% tema aastapalgast.

Kuna väeosa aastapäeva pühitsemine kuulub sisult eespooltähendatud meeelahutuse mõiste alla, siis tuleb arvata, et üleaja-

teenijate liitkogu seaduse järgi on õigustatud maksustama väeosa aastapäeva pühitsemisega seotud kulude katteks ka sellesse väeosas teenistuslikult mittekuuluvaid koguliikmeid üleajateenijaid, kui liitkogu üldkoosolek on säärase otsuse teinud koosoleku $\frac{2}{3}$ häältega ning see otsus on väeosaülema poolt kinnitamist leidnud.

3. Küsimus: Kas teenistust jalaväerügemendi töökompani ülema, veltveebli ja rühmavanemate ametikohtadel saab lugeda Sõjaväelaste pensioni seaduse (RT 97—1936) § 41 kohaselt lisateenistusaja saamist õigustavaks riviteenistuseks?

Vastus: Eitav, sest Sõjaväelaste pensioni seaduse § 41 järgi loetakse lisateenistusaja saamist õigustavaks teenistuseks ainult teenistust rivikompanis, sellele vastavas või väiksemas riviüksuses. Ka ei ole Sõjamineisteriumi Nõukogu sama seaduse § 41 viimse lõike alusel senini lugenud tähendatud teenistust võrdseks teenistusele rivikompanis.

4. Küsimus: Kas Riigiteenijate tasude seaduse (RT 31—1935) § 9 p. 5 tähendatud vabadussõjaaegse teenistuse all sõjaväes tuleb mõista teenistust ainult sõjaväelasena või ka eraisikuna-riigiteenijana?

Vastus: Riigiteenijate tasude seaduse § 9 p. 5 järgi teenistusvanuse-tasu maksmisel ei arvestata teenistust, mil teenija oli alla 17 aasta vana, välja arvatud vabadussõjaaegne teenistus sõjaväes ja kaitseliidus. Tuleb arvata, et seaduseandja selle seaduse § 9 p. 5 tähendatud vabadussõjaaegse teenistuse all sõjaväes on mõelnud teenistust, kui niisugust üldse, sest vastasel korral kui seaduseandja oleks tahtnud arvestada seda teenistust ainult sõjaväelastele, siis oleks ta ka seda käesoleva seaduse eeskirjas selgesõnaliselt väljendanud ja seda paragrahvi punkti teisiti redigeerinud. Teisest küljest tuleb tähendada, et ei ole ka mingisugust alust arvata, et seaduseandja oleks tahtnud vabadussõja ajal sõjaväes teeninud riigiteenijaid asetada halvematse tingimustesse võrreldes samal ajal Kaitseliidus teeninud eraisikutega, kellede teenistus ka alla 17 a. vanust sama seaduse § 8 p. 5 ja § 9 p. 5 kohaselt ametikohtadel, mis annavad riigiteenija õigused, arvestatakse teenistusvanuse-tasu maksmisel.

(Järgneb.)

Ületamatuks headuselt
ja hinnalt jääb

„Müvi“ hambapasta

Saadaval kõigis ärides

A-S. „EPHAG“
TALLINN

**SPETSIAAL-VORMI-
RIIETE TÖÖSTUS**

R. VOIMAN

Tallinn, Lembitu 14-15
Telefon 47-554

Eriala:
Sõjaväe ja
Kaitseliidu
vormiriided
Töö eest täielik vastutus

ILMUS TRÜKIST

Kaitsevägede Staabi VI osakonna väljaandel
MAJOR J. MÄE

Suurtükiasjandus II

Suurtükiväe laskeasjanduse aluseid.
Meteoroloogia.
Välisballistika.

Hind 1 kroon 90 snt.

Müügil „SÕDUR’i“ toimetuses
Tallinn, Sakala tänav nr. 33 ▽ Telefon Kaitseväge nr. 1-63